

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนประถมดนตรี 2 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน
 - 1.1 ความหมายของการอ่าน
 - 1.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 1.3 ความจำเป็นของการอ่าน
 - 1.4 องค์ประกอบของการอ่าน
 - 1.5 วัตถุประสงค์ของการอ่าน
 - 1.6 พัฒนาการทางการอ่านของเด็กปฐมวัย
 - 1.7 ประโยชน์ของการอ่าน
2. เอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน
 - 2.1 ความหมายของนิสัยรักการอ่าน
 - 2.2 ความหมายของนิสัยรักการอ่านเด็กปฐมวัย
 - 2.3 ความสำคัญของนิสัยรักการอ่าน
3. เอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
 - 3.2 ลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
 - 3.3 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
 - 3.4 เป้าหมายของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
 - 3.5 รูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
 - 3.6 สาเหตุที่คนไทยขาดนิสัยรักการอ่าน
 - 3.7 การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
 - 3.8 การสร้างนิสัยในการอ่าน
 - 3.9 วิธีการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน

4. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน
5. เอกสาร แนวคิดการเล่าเรื่องจากหนังสือ
 - 5.1 ความหมายของการเล่าเรื่องจากหนังสือ
6. เอกสาร แนวคิด เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย
 - 6.1 ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย
 - 6.2 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบันของมนุษย์ที่จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในข้อมูลต่างๆ ที่ผู้เขียนสื่อความหมายและทำให้ได้รับความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้น นักศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าและให้ความหมายของการอ่านไว้หลายทัศนะทั้งแนวภาษาศาสตร์และแนวคิดวิทยา ดังนี้

บันลือ พุกตะวัน (2543, หน้า 44-45) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายนัย ดังนี้

(1) การอ่าน เป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมเสียง เพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด การอ่านแบบนี้มุ่งให้สะกดตัวผสมคำอ่านเป็นคำๆ ไม่สามารถใช้สื่อความหมายโดยการฟังได้ทันที เป็นการอ่านเพื่อการอ่านออก มุ่งให้อ่านหนังสือได้แตกฉานเท่านั้น

(2) การอ่าน เป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษร ออกเสียงเป็นคำหรือเป็นประโยค ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความ โดยการอ่านหรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่อง เรียกว่า อ่านได้ ซึ่งมุ่งให้อ่านแล้วรู้เรื่องของสิ่งที่อ่าน

(3) การอ่าน เป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียน (ผู้สื่อ) ถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้ เรียกว่า อ่านเป็น ผู้อ่านยอมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านด้วย

(4) การอ่าน เป็นการพัฒนาความคิด โดยผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายๆ ด้าน เช่น การสังเกต การจำรูปคำ ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความหรือถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี โดยวิธีอ่านแบบนี้จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง (กระบวนการ) อาจต้องใช้ความหมายของการอ่านจากข้อ 1, 2, 3 (หรือไม่จำเป็นต้องครบ 3 ความหมายก็ได้) แล้วสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านและนำผลของสิ่งที่ได้จากการอ่านมาเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติได้ เราเรียกว่าอ่านเป็น ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545, หน้า 1) ได้ให้ไว้ คือ ความเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545, หน้า 2) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่า เป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2547, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สารซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความคิดเห็นที่ผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสาร ได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด

Tinker (1985, p. 712) ได้อธิบายถึงการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมอง ผู้อ่านจะสร้างความหมายจากตัวอักษรที่ได้อ่านด้วยการใช้ประสบการณ์เดิม จุดหมายของการอ่านคือ การทำความเข้าใจในสิ่งที่ได้อ่าน ความเข้าใจในความหมายของการอ่านเป็นการรวบรวมความคิดที่เกิดขึ้น

Goodman (1990, p. 12) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการภาษาด้านรับสารและเป็นกระบวนการภาษาศาสตร์เชิงวิทยา ซึ่งเริ่มจากการที่ผู้เขียนความหมายที่ต้องการสื่อ โดยใช้ตัวอักษรและจบลงด้วยความหมายที่ผู้อ่านเป็นผู้สร้างขึ้นมา มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างภาษาและความคิดในกระบวนการอ่าน ผู้เขียนถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปของภาษา และผู้อ่านก็ถอดความหมายนั้นออกมาเป็นความคิด

Hermann (1990, pp. 81-83) กล่าวไว้หมายถึง การบวนการในการแปลความหมาย ผู้อ่านใช้ความรู้เดิมในการคาดคะเนเรื่องราวและทำความเข้าใจในเรื่องที่ได้อ่านด้วยการเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบทแวดล้อม

Leu and Kinzer (1993, p. 12) กล่าวว่า การอ่านเป็นการตอบสนองต่อตัวอักษร ทำให้เกิดกระบวนการของการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าใจข้อความที่อ่านจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล

จากการให้ความหมายของนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การอ่านคือ การแปลความสัญลักษณ์หรือตัวอักษรหรือสิ่งที่ผู้เขียนสื่อไว้ในงานเขียนโดยผู้อ่านต้องมีความรู้ทางไวยากรณ์ มีทักษะในการเดาและการตีความ มีความสามารถในการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งรู้จักนำความรู้เดิมมาทำความเข้าใจกับงานเขียนนั้นจากนั้นผู้อ่านเกิดความคิด ความเข้าใจแล้วสามารถนำความคิด ความเข้าใจนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนั้น การอ่านจึงเป็นเรื่องของกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านโดยใช้ภาษาเป็นสื่อซึ่งต้องใช้กระบวนการทางความคิดที่สัมพันธ์กับภาษา และความสามารถทางด้านภาษาของผู้อ่านอีกด้วย

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะการอ่านเป็นการเพิ่มพูนความรู้ เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้าง เป็นการพัฒนาความคิดความอ่านทำให้มีความสมบูรณ์และเกิดประโยชน์สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตัวเองให้มีความก้าวหน้านักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

วรณี โสมประยูร (2539, หน้า 9) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อคนทุกเพศทุกวัย และทุกสาขาอาชีพ ดังนี้ การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพ การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545, หน้า 2) กล่าวไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกอย่าง ซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540, หน้า 20) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การเสาะแสวงหาความรู้นอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนที่ครูให้และตัวของผู้อ่านนั้นได้มีการจดจำในเรื่องราวที่อ่านและนำมาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกมาตามความเข้าใจของผู้อ่าน ถ้าพิจารณาในลักษณะของกระบวนการ การอ่านคือลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้ แต่ถ้าพิจารณาในลักษณะของกระบวนการที่ซับซ้อนแล้วก็จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ จิตวิทยาพัฒนาการ ภาษาศาสตร์ จิตวิทยาการศึกษา และวิชาการศึกษา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยานั้น หมายความว่า ครูสอนอ่านจะต้องเข้าใจหลักจิตวิทยา

ไพพรรณ อินทนิล (2546, หน้า 7-9) กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านว่า การอ่าน เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ เป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม และช่วยผ่อนคลายความเครียด

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2547, หน้า 18) กล่าวโดยสรุปว่า ถ้าจะถามว่าทักษะใดที่สำคัญที่สุดที่เป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จทั้งปวง คำตอบที่มีเพียงคำตอบเดียว คือ ทักษะการอ่าน การอ่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของผู้อ่าน ที่สำคัญช่วยให้มีความคิดกว้างไกลและมีวิสัยทัศน์

Rivers (1981, p. 260) กล่าวว่า เมื่อนักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านจนอยู่ในระดับ ใช้การได้แล้ว ทักษะนี้จะอยู่กับนักเรียนคนนั้นตลอดไป และยังทำให้นักเรียนสามารถเพิ่มความรู้ได้ด้วยตนเอง

Thomas (1986, p. 321) กล่าวไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน แม้ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีและสื่อต่างๆมากมาย แต่ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านย่อมจะมีผลดีและประสบความสำเร็จมากกว่า เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นจะเกี่ยวข้องกับ การอ่านเอกสารหนังสือและอื่นๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านอาชีพ ด้านการค้นคว้าหาความรู้ และการอ่าน เพื่อความเพลิดเพลิน

Finochiaro (1974, p. 143) กล่าวโดยสรุปว่า การอ่านเป็นทักษะที่คงอยู่กับผู้อ่านได้นานที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นทักษะเดียวที่อยู่กับผู้อ่านไปตลอดชีวิต และผู้อ่านสามารถศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นการอ่านยังเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนในระดับสูง อีกทั้งยังเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน ในการให้ความรู้ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สามารถเชื่อมโยงบูรณาการทักษะทางภาษาอื่นๆ ได้ง่ายกว่าด้านการฟัง การพูดและการเขียน เพราะผู้อ่านย่อมดึงเอาข้อมูลของสิ่งที่อ่านเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับผู้เขียนได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการตีความหมายของ ลายลักษณ์อักษรจากการที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดมาให้แล้วผู้อ่านนำมาแปลเป็นความคิด ทำให้มีความเข้าใจ มีความรู้จากการอ่านและสามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านมาใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความรู้ทั้งปวง อีกทั้งช่วยเสริมสร้างพัฒนาสติปัญญา และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันอยู่มีความสุขซึ่งความสามารถในการเข้าใจของผู้อ่านนั้นจะ

แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านที่จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านนั้น

3. ความจำเป็นของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้ควบคู่กับทักษะอื่นเพื่อการสื่อสารให้ได้มาและแสดงออกซึ่งความรู้ ทักษะเพื่อความรู้และความสามารถทางภาษา คือ

อ่าน - ฟัง จำ - จด ถาม - พูด แต่ง - เขียน ทำกิจกรรม นักปราชญ์ในสมัยโบราณก่อนมีหนังสืออ่านเพื่อความรู้- ท่านกำหนดวิธีนำไปสู่ความเป็นนักปราชญ์ไว้ 4 ประการ คือ สุ (สุด - ฟัง) จิ (จิต - จำ ระลึกได้ - คิด) ปุ (ปุจฉา - ถาม) ลิ (ลิขิต - เขียน รวมการทำกิจกรรม)

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโต และจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วโลก ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ พัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และมีความอยากรู้อยากเห็น การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเองเพราะฉะนั้น การอ่านเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัย

4. องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการสำคัญในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์อย่างหนึ่งที่มีองค์ประกอบสำคัญต่อการอ่าน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540, หน้า 5-8) กล่าวว่า องค์ประกอบของการอ่านมีดังนี้

(1) องค์ประกอบทางด้านสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนักเรียนในการสอนครูจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพทางสังคมพื้นฐานและที่มาทางด้านครอบครัวของนักเรียน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาที่นับถือ การจัดอุปกรณ์การสอนและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางสังคม เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและมีพัฒนาการในการอ่านอย่างรวดเร็ว

(2) องค์ประกอบทางด้านความพร้อม หมายถึง ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา ที่สามารถเริ่มต้นอ่านได้ Edmund B. Hney นักการศึกษาที่มีชื่อทางการอ่านและเป็นที่ยอมรับทั่วโลกได้แสดงทรรศนะไว้ว่า ความพร้อมในการอ่านมิได้อยู่ที่การฝึกหัด แต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ได้แก่ ตา หู ปาก และสมอง ส่วนความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่อ่านก็จะเป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การอ่านในเรื่องอื่นๆ เพื่อให้ผู้อ่านมีประสบการณ์ทางภาษาที่กว้างขวางออกไป

(3) องค์ประกอบทางด้านโรงเรียน ได้แก่ การจัดบรรยากาศ การจัดกิจกรรมให้ตอบสนองกับความต้องการของนักเรียน การปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและรักการอ่านเห็นความสำคัญของการอ่าน เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ เห็นพัฒนาการในอ่านของตนเอง ผู้บริหารให้การสนับสนุน จัดหางบประมาณตลอดจนสื่อการสอน ให้คำแนะนำหรือหาทางส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าหาวิธีใหม่ๆ ที่จะนำไปใช้ให้ได้ผล ครูร่วมมือกับบรรณารักษ์จัดกิจกรรมการอ่านและโครงการรักการอ่าน เป็นต้น

สนิท ตั้งทวี (2545, หน้า 280-282) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ

- (1) ผู้อ่าน การอ่านจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีผู้อ่าน
- (2) ตัวอักษร ถ้าผู้อ่านมองเห็นตัวอักษรแล้วอ่านได้แต่ไม่เข้าใจความหมายของตัวอักษร ก็จะไม่ถือว่าเป็นการอ่านในที่นี้
- (3) ความหมายถ้าผู้อ่านมองเห็นตัวอักษรชัดเจนสามารถเข้าใจความหมายของตัวอักษรก็ถือเป็นการอ่าน แต่ยังไม่สมบูรณ์เพราะมีเพียงทักษะทางด้านความเข้าใจศัพท์
- (4) เลือกความหมาย ถ้าผู้อ่านมองเห็นตัวอักษรเข้าใจความหมายของตัวอักษร และสามารถเลือกความหมายที่ดีที่สุดหลายๆ ความหมายของคำที่ถูกห้อมล้อมด้วยบริบท (Context) ได้อย่างถูกต้อง โดยอาศัยการพิจารณาด้วยเหตุผลและผลเช่นนี้จะถือว่าเป็นการอ่านที่สมบูรณ์เพราะมีทักษะทางด้านความเข้าใจเนื้อเรื่องและความคิดเชิงวิจารณ์เพิ่มขึ้น
- (5) การนำไปใช้ การอ่านที่จะมีความสมบูรณ์ที่สุดได้ก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีกระบวนการที่ต่อเนื่อง คือ ผู้อ่านมองเห็นตัวอักษร เข้าใจความหมายของตัวอักษร สามารถเลือกหาความหมายที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้อ่านจนกระทั่งเกิดประโยชน์แก่ตนเองและต่อสังคมต่อไป การอ่านเช่นนี้ถือว่าเป็นการอ่านที่สมบูรณ์ที่สุด หรืออาจจะเรียกว่า “อ่านเป็น” เพราะมีความคิดเชิงสร้างสรรค์เพิ่มเติม

Chapman (1987 อ้างถึงใน Grellet, 1994) ได้แบ่งองค์ประกอบของการอ่านออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

- (1) ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน เนื่องจากความคิดรวบยอดของผู้ที่มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่จะอ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น
- (2) อภิปรัชญา (meta-cognition) ความสามารถของผู้อ่านในการเข้าใจกระบวนการคิดของตนในการตีความและแก้ปัญหาต่างๆ จะช่วยให้ความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น

เนื่องจากสามารถใช้ความคิดและขยายความได้ กลวิธีการใช้ปัญญาที่หลากหลาย เช่น การเดา เป็นต้น

(3) โครงสร้างของเนื้อความ ผู้เขียนทุกคนย่อมมีแนวทางในการสื่อความของตน โดยเฉพาะการร่างโครงการเขียนของเขา ซึ่งย่อมมีจุดประสงค์ในการสื่อความต่างกัน โครงสร้างของเนื้อความเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าใจเนื้อความในการอ่านได้ดี หากเราเข้าใจการวิเคราะห์โครงสร้างและทราบจุดมุ่งหมายของการเขียน ขณะที่ สมบัติ จำปาเงิน

สำเนียง มณีกาญจน์ (2531 อ้างถึงใน ธนุภรณ์ ทองใหญ่, 2548, หน้า 94-95) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการต่อเนื่อง คุณลักษณะเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

(1) ผู้อ่าน ถ้าไม่มีผู้อ่าน การอ่านจะเกิดขึ้นไม่ได้
(2) หนังสือหรือตัวอักษร ผู้อ่านต้องสามารถอ่านหนังสือ และเข้าใจความคิดของหนังสือชิ้นนั้น

(3) ความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน
(4) การเลือกความหมาย ความหมายที่ปรากฏในหนังสืออาจมีหลายนัย ผู้อ่านต้องพิจารณาความหมายให้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้แต่ง

(5) การนำไปใช้ เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายที่จะทำให้การอ่านได้ผลสมบูรณ์ จากองค์ประกอบของการอ่านดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การอ่านจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้อ่าน เนื้อความซึ่งมีโครงสร้างแตกต่างกัน ความสามารถในการคิดและประสบการณ์เดิมของผู้อ่านที่จะต้องใช้ในการทำความเข้าใจความหมายที่ปรากฏหรือความหมายที่แฝงอยู่ จึงจะทำให้การอ่านสัมฤทธิ์ผลตามที่ต้องการได้อย่างสมบูรณ์

5. วัตถุประสงค์ของการอ่าน

5.1 วัตถุประสงค์ของการอ่าน หมายถึง ระดับของการพัฒนาการอ่านที่ประสงค์จะให้บรรลุ เช่น จูงใจให้รักการอ่าน ใฝ่หาอ่านให้ออก ให้เห็นคุณประโยชน์ของการอ่าน กระตุ้นให้พยายามอ่านให้แตกฉาน อ่านให้เป็น เห็นความจำเป็นว่าควรพยายามอ่านอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าของสิ่งที่อ่านและสามารถนำความรู้จากการอ่านใช้ประโยชน์ได้ ให้สามารถมีส่วนร่วมสร้างสังคมการอ่านได้ เป็นต้น

5.2 การกำหนดเป้าหมายของการอ่าน ต้องพิจารณาพื้นฐานความรู้ ทักษะในการอ่าน และวัยของบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นอย่างไรขณะนั้น ควรกำหนดระดับการพัฒนา บุคคลที่เป็นเป้าหมายจึงจะสามารถพัฒนาการอ่านของเขาได้ สำหรับเด็กเพิ่งอ่าน เพิ่งเรียนรู้คำ เป้าหมายของการพัฒนาย่อมควรเป็นเพียงสร้างความเพลิดเพลินในถ้อยคำไพบเราะให้รู้ว่าการอ่านหนังสือมีความเชื่อมโยงกับคำพูด ในหนังสือมีเรื่องสนุกและอาจอ่านได้ไม่ยากนัก

5.3 บันไดแห่งการอ่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการอ่านได้กำหนดไว้ มี 2 ข้อ คือ อ่านออก และอ่านเป็น อาจแยกออกไปให้ละเอียดกว่านั้นก็ได้ คือ อ่านออก ผสมสระ พยัญชนะได้ พอรู้ ความหมายของคำในหนังสือ ผสมอักษรเป็นคำได้ อ่านแตกฉานหรืออ่านเป็น เมื่อเห็นคำในหนังสือ ก็อ่านได้คล่องแคล่ว รู้ความหมายของคำและข้อความสั้นๆ บางคำอาจไม่เข้าใจความหมาย แต่อ่าน วิเคราะห์วิจารณ์ รู้จักแยกแยะเรื่องราวที่อ่าน รู้จักประเมินว่าความคิดเห็นของผู้เขียนผิดถูกอย่างไร ข้อมูลในหนังสือถูกต้องหรือคลาดเคลื่อน อ่านสังเคราะห์ สามารถใช้ประโยชน์จากการอ่านได้

6. พัฒนาการทางการอ่านของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางการอ่านของเด็กอนุบาล ได้มีนักการศึกษาต่างๆ กล่าวไว้ดังนี้

ประเทิน มหาพันธ์ (2536, หน้า 6) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการอ่านไว้ดังนี้

(1) ขั้นตอนการอ่าน เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ต่อเนื่องกัน มีการฟังเสียง เล่น เสียง เรียนรู้คำต่างๆ ตลอดจนใช้ประโยชน์สั้นๆ เมื่ออายุประมาณ 3-4 ปี เด็กได้มีโอกาสฟังผู้อื่นพูด เห็นผู้ใหญ่อ่านหนังสือ จับหนังสือ ทำให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับศัพท์ต่างๆ ตลอดจนความคิดรวบยอด ในด้านต่างๆ กว้างขึ้น

(2) ขั้นเริ่มอ่าน เป็นขั้นการเริ่มอ่านอย่างมีแบบแผน ในช่วงระยะเวลาเดียวกับที่ เด็กเรียนอ่านนั้น เด็กจะเรียนเขียนควบคู่กันไปด้วย เพื่อช่วยให้สามารถจำคำที่อ่านได้ดีขึ้น กิจกรรม ทั้ง 2 อย่างนี้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกัน และเป็นประสบการณ์เบื้องต้นของการเรียนอ่าน

(3) ขั้นเริ่มการอ่านอย่างมีอิสระ เป็นขั้นตอนของการอ่านโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือ เริ่มต้นจากการศึกษาคำที่เด็กไม่ได้เรียนรู้มาก่อน การอ่านในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้ความแตกต่าง ความเหมือน และความหมายของคำ การศึกษาหน้าที่ของคำในประโยค การฝึกฝนโดยตรง ด้วยการอ่านหนังสือแบบฝึกหัดและหนังสืออื่นๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอ่านในขั้นนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537, หน้า 56) ได้แบ่งลำดับขั้นพัฒนาการทางการอ่านไว้ ดังนี้

(1) ขั้นก่อนเริ่มอ่าน เป็นขั้นตั้งแต่ทารกจนกระทั่งถึงวัยก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาล เป็นช่วงเวลาที่เด็กจะได้เตรียมตัวเพื่อรับกับพัฒนาการในขั้นต่อไป เตรียมตัวเพื่อรับกับความสับสน และความยุ่งยากในการรับรู้สภาพแวดล้อมทางภาษาที่เด็กจะได้พบเห็น เด็กจะเรียนแบบด้อยคำจาก ผู้ใหญ่ การจับหนังสือมักจะกลับทิศทาง จะดูความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาพกับคำ

(2) ขั้นเริ่มต้นอ่าน จะเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนกระทั่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เด็ก จะคุ้นเคยกับคำง่ายๆ รอบตัวและพูดประโยคสั้นๆ เด็กบางคนมีความพร้อมเมื่ออยู่ชั้นอนุบาล แต่ บางคนมีความพร้อมเมื่ออยู่ชั้นประถม อย่างไรก็ตามเด็กควรได้รับการสอนอ่านอย่างเป็นทางการ

การเมื่ออายุ 5 ปีขึ้นไป โดยให้เด็กรู้จักคำและความหมาย เริ่มจากการใช้ภาพเป็นสื่อ เขียนคำอธิบายได้ภาพสั้นๆ เมื่อเด็กได้พบคำและภาพบ่อยๆ ก็จะคุ้นเคยและจดจำได้เร็ว

(3) ชั้นเริ่มต้นอ่านอย่างอิสระ เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะต้องพิจารณาและตัดสินใจว่าเด็กคนใดมีความพร้อมสมควรที่จะอ่านอย่างอิสระหรืออ่านได้ด้วยตนเอง พิจารณาจากจำนวนคำที่เด็กรู้จักว่ามีมากพอและรู้จักโครงสร้างของประโยคดี

(4) ชั้นถ่ายโยงความรู้ เริ่มต้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เด็กจะพบหนังสือประเภทต่างๆ ที่มีเนื้อเรื่องแตกต่างจากหนังสือแบบเรียน เด็กต้องการคำแนะนำในการเลือกหนังสือให้เหมาะสมกับวัย การอ่านในใจจะเริ่มต้นในระดับนี้

(5) ชั้นวุฒิภาวะระดับกลาง เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กจะมีทักษะในการอ่านมากขึ้น ควรเริ่มสอนการอ่านแบบมีวิจารณญาณ

Bush (1991, p. 126) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการอ่านไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading) ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการที่เด็กจะเรียนรู้ที่จะอ่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

(1) ช่วงก่อนการอ่าน (Early emergent) ในขั้นนี้เด็กเรียนรู้การอ่านโดยใช้หนังสือเป็นแนวทางในการอ่านตามระดับความสามารถ โดยจำเรื่องราว รูปภาพในแต่ละบทการเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา

(2) ช่วงเริ่มการอ่าน (Emergent reading) ในขั้นนี้เด็กเริ่มเรียนรู้ในการแยกแยะเด็กๆ ได้ยินเรื่องราว โคลงกลอน และร้องเพลง เด็กเริ่มเรียนรู้ในการอ่านและตอบสนองต่อเรื่องราวในหนังสือ

ขั้นที่ 2 ขั้นเริ่มการอ่าน (Early reading)

เด็กๆ ในขั้นนี้เริ่มเรียนการอ่านต้องมีสื่อ และหนังสือหลากหลายในการสนับสนุนทักษะการอ่านอย่างเป็นระบบ เด็กเรียนรู้เรื่องราวในหนังสือ และเรื่องราวที่ต้องใช้เป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เรียนรู้และเข้าใจถ้อยคำที่เป็นประโยคและประเด็นสำคัญหรือเรื่องที่สำคัญ สามารถโยงภาพเข้ากับคำหรือตัวหนังสือ และเริ่มใส่ใจกับการออกเสียงตามคำ

ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่าน (Fluency reading)

เด็กในขั้นนี้จะเริ่มเรียนอ่าน และเพิ่มพูนคำศัพท์ เด็กต้องการเวลาในการที่จะอ่านอย่างมีอิสระ การฝึกหัดและการจัดระบบด้วยตนเองเด็กอาจจะไม่มั่นใจ แต่พยายามที่จะจำคำ การสังเกตและการใช้ตัวบ่งชี้ เช่น ในการอ่านออกเสียงจะเริ่มปรับปรุงในการอ่านอย่างมี

ประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนาทักษะทางภาษาและผลสำเร็จของเด็กจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการขั้นที่ 1 เป็นสำคัญ

Cochrane (1984 อ้างถึงใน บังอร พานทอง, 2541, หน้า 35) ได้กล่าวถึงขั้นตอนพัฒนาการทางการอ่าน ไว้ดังนี้

(1) ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การเรียนรู้ภาษาการอ่านในขั้นนี้ เป็นการเรียนรู้เบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือคืออะไร และควรปฏิบัติต่อหนังสือนั้นๆอย่างไร ในขั้นนี้เด็กจะไม่สามารถอ่านหนังสือหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเอง จะต้องมีส่วนอื่นเข้ามาช่วย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

(1.1) ระยะเริ่มการเรียนรู้ เป็นขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดซึ่งเด็กคือผู้อ่านจะยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่าคืออะไร แต่จะเรียนรู้ทีละน้อยจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อม

(1.2) ระยะที่เด็กเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองเป็นผู้อ่าน ในขั้นนี้เด็กโดยทั่วไปอายุประมาณ 2 ขวบ จะสามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย เด็กเริ่มให้ความสนใจรูปภาพ และเกิดความสนใจความหมายของภาพต่างๆ

(1.3) ช่วงที่เด็กเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวอักษรและเสียงต่างๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในการอ่านเริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้ คำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเองและคำที่พบบ่อยๆเด็กจะเริ่มเรียนรู้ และทราบความหมาย ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องก่อนคำอื่นๆ

(2) ขั้นสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ในขั้นตอนนี้เด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เสียง และระบบภาษามากขึ้น ทราบความหมายของคำ และสามารถอ่านคำง่ายๆ ในหนังสือที่ไม่เคยอ่านมาก่อน เริ่มเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะนำความสามารถทั้งหมดในการอ่านมาใช้ เพื่ออ่านในสิ่งที่ตนต้องการอ่าน ในขั้นนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

(2.1) ระยะที่มีความมั่นใจในการนำตัวบ่งชี้ในระบบภาษาต่างๆ มาใช้ร่วมกันในกระบวนการอ่าน เริ่มมีความอยากอ่านมากขึ้น อยากอ่านให้ผู้อื่นฟังทุกครั้งที่มีโอกาส มีความสามารถเข้าใจคำๆ หนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ระยะนี้จะเกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ จากนั้นเด็กก็สามารถอ่านได้อย่างธรรมชาติ

(2.2) ระยะที่เด็กมีความสามารถในการอ่านได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้น สามารถอ่านได้ด้วยตนเอง และสนใจที่จะอ่านเพื่อความพอใจของตนเอง มากกว่าที่จะอ่านให้ผู้อื่นฟังเสมือนในระยะเวลาที่ผ่านมา

(2.3) ระยะเวลาที่มีทักษะการอ่าน เด็กที่มีการพัฒนาถึงระยะนี้เป็นผู้มีความสามารถในการอ่าน ระดับที่เลือกที่ต้องการอ่านได้ด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ส่วนตัว ที่ต้องการจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ

ขั้นตอนความสามารถในการอ่านของเด็กมักจะผ่านเป็นลำดับขั้น ดังที่กล่าวข้างต้น บางคนอาจจะพัฒนาไปตามลำดับอย่างรวดเร็ว แต่บางคนอาจจะใช้เวลายาวนานในบางขั้นตอน หรือใช้เวลาสั้นกว่าผู้อื่นในบางขั้นตอน แต่สามารถผ่านไปได้ด้วยดีตามลำดับ แต่บางคนอาจจะเกิดปัญหาไม่สามารถผ่านขั้นตอนการพัฒนาการอ่านไปได้ จะต้องได้รับการช่วยปรับปรุงชี้แนะ จึงสามารถประสบความสำเร็จ ข้อบกพร่องของผู้อ่านกลุ่มนี้มักเกิดจาก

(1) ไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อเรื่องตามตัวอักษรที่ปรากฏ จะต้องได้รับความสนใจรูปภาพประกอบมากกว่าและเล่าเรื่องตามจินตนาการภาพ

(2) มีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มแรก จะเป็นผู้เน้นด้านการออกเสียงของพยัญชนะหรือคำต่างๆ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด ทั้งที่บางครั้งก็ไม่ทราบความหมาย

(3) ไม่เกิดความสนใจ ไม่เห็นความสำคัญของการอ่านว่าเป็นบันไดสู่ความรู้ต่างๆ ของตนในอนาคต จะพยายามหลีกเลี่ยงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านนั้นๆ

พัฒนาการทางการอ่านดังกล่าวข้างต้น สรุปว่า พัฒนาการทางการอ่านของเด็กจะเป็นไปตามลำดับขั้น เริ่มตั้งแต่ระดับแรกๆ เด็กใช้การจดจำ การดูรูปภาพ ไปถึงการเริ่มอ่านเริ่มเข้าใจความหมายของคำ เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ในหนังสือ จนกระทั่งสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ซับซ้อนมากขึ้นได้จะเห็นว่าความสนใจในการอ่านของเด็กมีอิทธิพลสูงต่อความสำเร็จในการอ่าน ผู้ใหญ่หรือครูควรให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจในการอ่านทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การให้อิสระในการเลือกหนังสืออ่านเอง การจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วม ซึ่งในระยะที่เด็กอยู่ในโรงเรียน ครูมีบทบาทมากในการส่งเสริมกิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กสนใจในการอ่าน

7. ประโยชน์ของการอ่าน

การอ่านมีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์มากมาย ตั้งแต่เกิดมามนุษย์ต้องพบกับการอ่านไม่ว่าจะเป็นการอ่านด้วยตนเองหรือคนอื่นอ่านให้ฟังเพราะอ่านไม่ออก มนุษย์จะต้องอ่านไปจนถึงอายุมากจนไม่สามารถอ่านด้วยตนเอง จึงต้องฟังที่คนอื่นอ่านให้ฟัง หรือฟังสื่ออื่นๆ (ในสมัยโบราณไม่มีสื่ออื่นๆ นอกเหนือจากหนังสือ เด็กๆ มักจะอ่านหนังสือให้คนอื่นฟังเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พุทธศักราช 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (แม้นมาศ ชวลิต, 2544, หน้า 2 อ้างอิงจาก การประชุมใหญ่สามัญประจำปี

พุทธศักราช 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ) โดยทรงกล่าวถึงคุณประโยชน์ที่ได้จากการอ่านหนังสือ สรุปได้ดังนี้

(1) การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การฟัง

(2) ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำหนังสือไปไหนมาไหนได้

(3) หนังสือเก็บไว้ได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด

(4) ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน

(5) การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ

(6) ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าวๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกๆ ตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านได้เอง

(7) หนังสือมีหลากหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น ทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้าง สร้างแนวคิดใดๆ โดยเฉพาะได้

(8) ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง หนังสือบางเล่มมีข้อความที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2540, หน้า 30) มีความเห็นว่า การอ่านมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

(1) การอ่านหนังสือทำให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ ทันความคิด ความก้าวหน้าของโลกได้เช่นเดียวกับการรับสารจากสื่อชนิดต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ

(2) หนังสือเป็นสื่อที่ดีที่สุด ใช้ง่ายที่สุดและมีราคาถูกที่สุด ที่บุคคลทั่วไปใช้เพื่อศึกษาหาความรู้และความเพลิดเพลิน

(3) การอ่านหนังสือเป็นการฝึกให้สมองได้คิด และเกิดสมาธิด้วย ฉะนั้นหากมีการฝึกอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทักษะด้านนี้พัฒนาและเกิดผลสัมฤทธิ์สูง

(4) ผู้อ่านหนังสือสามารถสร้างความคิดและจินตนาการได้เอง ในขณะที่สื่ออย่างอื่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ จะจำกัดความคิดของผู้อ่านมากกว่า ฉะนั้นการอ่านหนังสือ จึงทำให้ผู้อ่านมีอิสระทางความคิดได้ดีกว่าการใช้สื่อชนิดอื่นๆ

จากประโยชน์ของการอ่านที่ได้ศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการอ่านหนังสือจะไม่เกิดขึ้นเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น เด็กที่อ่านหนังสือเป็นประจำ การอ่านจะช่วยให้เด็กรับรู้

ทางภาษทั้งด้านที่เพิ่มพูนคำศัพท์และสำนวนภาษา ยิ่งอ่านมากยิ่งช่วยให้แตกฉานในการอ่าน มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาทั้งด้านการพูด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การอ่านมีประโยชน์ต่อผู้อ่าน คือเป็นสิ่งจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ในการแก้ปัญหา เพิ่มพูนความรู้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความเพลิดเพลิน การอ่านเป็นทักษะที่ต้องการรับการฝึกจนเกิดความชำนาญ โดยเฉพาะกับเด็กซึ่งจะเป็นแนวทางในการใช้ภาษาเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงาม

แนวคิดเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน

1. ความหมายของนิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง นอกจากการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้แล้วเด็กควรอ่านเพื่อความเพลิดเพลินทางอารมณ์ เพราะการอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์กว้างขวาง มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความคิดลึกซึ้งและได้รับความบันเทิงใจจากการอ่าน นิสัยรักการอ่านจะติดตัวเด็กตลอดไปจนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังสนใจอ่านหนังสือหลายประเภท ช่วยเพิ่มพูนความและประสบการณ์ ช่วยให้มีความเข้าใจและวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ดี ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านจะมีความพึงพอใจที่ได้ใช้เวลาว่างอ่านอย่างสงบ ได้ผ่อนคลายอารมณ์ และได้รับความบันเทิงจากการอ่าน (สุคติ กุญชรินทร์, 2529, หน้า 408-470) นอกจากนี้ความหมายของนิสัยรักการอ่าน ยังมีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2530, หน้า 26-32) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่ชอบอ่านหนังสือที่กระทำเป็นประจำแสดงให้เห็นทางพฤติกรรม ได้แก่ การใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ มีรสนิยมการอ่าน การให้หนังสือเป็นของขวัญ สนทนาเรื่องหนังสือ และจัดสภาพแวดล้อมที่บ้าน โดยการจัดหิ้งหนังสือ เป็นต้น

สมใจ ทองเรือง (2537, หน้า 18-24) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่ชอบอ่านหนังสือที่กระทำเป็นประจำแสดงให้เห็นทางพฤติกรรม ได้แก่ การใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ มีรสนิยมการอ่าน การให้หนังสือเป็นของขวัญ สนทนาเรื่องหนังสือ และจัดสภาพแวดล้อมที่บ้าน โดยการจัดหิ้งหนังสือ เป็นต้น

ศิริรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2537, หน้า 18-24) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การใฝ่ มุ่งมั่นแต่การอ่านและอ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย แม้บางครั้งจะมีปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่านก็ไม่ย่อท้อ คนที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านทุกอย่างที่เป็นวัสดุสำหรับอ่าน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่นๆ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ หรือแม้แต่กระดาษห่อของ อ่านได้ทุกสถานที่ทุกโอกาสแม้แต่อยู่ในห้องสุขา และไม่ปล่อยเวลาว่างไปกับกิจกรรมอื่นใดนอกจากการอ่าน

ดวงพร พวงเพชร (2541, หน้า 14) กล่าวว่า นิสัรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออก ถึงการชอบอ่านหนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคในการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ ยังคงอ่านอยู่ พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมี นิสัรักการอ่านตัวอย่างเช่น การใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ การยืมหรือซื้อหนังสือมาอ่านหา โอกาสเพื่อการอ่าน การใช้บริการห้องสมุด การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน และ การกำหนดจุดประสงค์ในการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 86) กล่าวว่า นิสัรักการอ่าน คือ การชอบอ่านจน เป็นนิสั สนใจการอ่านตลอดเวลา ชอบอ่านหนังสือและเอกสารทุกชนิด ทุกประเภท อาจจะเรียก คนมีนิสัรักการอ่านว่าหนอนหนังสือ (Bookworm)

จากความหมายของนิสัรักการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า หมายถึง การอ่านอย่าง สม่ำเสมอด้วยความพึงพอใจและการเห็นความสำคัญของการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมที่ บ่งชี้ถึงการอ่านอย่างสม่ำเสมอด้วยความพึงพอใจ ได้แก่ อ่านหนังสือหลากหลายประเภท อ่าน หนังสือยามว่าง ค้นคว้าหาความรู้จากการอ่านและอ่านหนังสือในห้องสมุด เลือกอ่านหนังสือที่ชอบ และสนใจด้วยความเพลิดเพลินเป็นประจำ พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเห็นความสำคัญของการอ่าน ได้แก่ นำเรื่องที่อ่านมาเล่าให้เพื่อนฟัง ชักชวนและโน้มน้าวให้ผู้อ่านให้เห็นประโยชน์ของการอ่าน ติดตามสถานการณ์ปัจจุบันด้วยการอ่าน และเลือกอ่านหนังสือที่มีคุณค่า

2. ความหมายของนิสัรักการอ่านของเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาต่างเห็นตรงกันว่า ประสบการณ์ครั้งแรกในการอ่านนั้นมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการปรับตัวของเด็ก ความสำเร็จในการเรียนตลอดจนทัศนคติของเด็กที่มีต่อการอ่าน หนังสือจะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษาสืบไป (รัตนา ศิริพานิช, 2522, หน้า 139-140) การสร้างนิสัรักการอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคคลควรได้รับการฝึกฝนเพื่อให้เป็นนักอ่านที่ดี (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 11) คนที่ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือไม่มีนิสัรักการอ่านจะเป็นสิ่งบั่นทอน ความก้าวหน้าทางด้านวัตถุและจิตใจ (จารุดี ฝิโลประการ, 2538, หน้า 6) โดยเฉพาะในวัยเด็ก การปลูกฝังนิสัรักการอ่านให้เด็ก จะส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดีพร้อมทั้งทางกาย วาจา ใจ และ สติปัญญา อันประกอบด้วยมีความรู้ดี ความประพฤติดี มีพลานามัยสมบูรณ์ดี สามารถแก้ปัญหา ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ตลอดจนมนุษยชาติทั้งมวล (สวัสดิ์ เรื่องพิเศษ, 2523, หน้า 5) การสร้างเสริมนิสัรักการอ่านควรเริ่ม ตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเมื่อเด็กรักการอ่านตั้งแต่เล็กๆ แล้ว เวลาที่เติบโตขึ้นนิสัรักการอ่านจะติดตัว ต่อไปเรื่อยๆ เป็นผลดีต่อการเรียนและการปรับปรุงตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็กได้ เป็นอย่างดี (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527, หน้า 19)

ความหมายของนิสัยรักการอ่านของเด็กก่อนบาล ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สกุณี เกรียงชัยพร (2548, หน้า 9) ให้ความหมายของนิสัยรักการอ่านไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ ความตั้งใจและต้องการที่จะอ่านเป็น พฤติกรรมที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจ หรือชอบที่จะอ่าน ได้แก่ การอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่มี ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการอ่าน

ปราณี รัตนัง (2541, หน้า 10) ได้ให้ความหมายนิสัยรักการอ่านว่า คือการแสดง พฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่าน ที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกระทั่งสภาพจิตใจเกิดความสนใจที่จะอ่าน จิตใจถูกกระตุ้นให้อยากอ่าน ชอบที่จะอ่าน และแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรม เช่น การใช้เวลาว่างในการอ่าน ลักษณะการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน มีสมาธิในการอ่าน มีทัศนคติที่ดี ต่อการอ่าน เหล่านี้คือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงนิสัยรักการอ่าน

ศิริรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542, หน้า 34) ได้ให้ความหมายนิสัยรักการอ่านว่า นิสัยรัก การอ่านหมายถึง การใฝ่ มุ่งมั่นแต่การอ่าน และอ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย แม้บางครั้งจะมี ปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่านบ้าง ก็ไม่ย่อท้อ คนที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านทุกอย่างที่เป็นวัสดุ สำหรับการอ่านไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ต่างๆ หรือแม้แต่กระดาษห่อ ของ สามารถอ่านได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส แม้แต่อยู่ในห้องสุขา และไม่ปล่อยเวลาว่างไปกับ กิจกรรมอื่นใดนอกจากการอ่าน

ถาวร บุษปาวงษ์ (2546, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของนิสัยรักการอ่านไว้ว่า นิสัยรัก การอ่าน หมายถึง ลักษณะนิสัยที่แสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ เป็นคุณลักษณะที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจหรือชอบที่จะอ่านได้แก่ การใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ การใช้บริการห้องสมุดเป็นประจำ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ ได้อ่าน มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

เกสสุรางค์ สักกะบุชา (2540, หน้า 7) กล่าวว่านิสัยรักการอ่านว่า หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจ การชอบอ่าน การมีความพร้อม และความพยายาม ในการอ่าน ได้แก่ การดูหนังสือ การดูรูปจากหนังสือ การอ่านหนังสือเรียน หนังสืออ่าน สำหรับเด็ก หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ รู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการอ่าน ซึ่งมีการแสดง พฤติกรรมดังกล่าวเป็นประจำ โดยสามารถอ่านหนังสือได้ทุกสถานที่และทุกโอกาสตามความ เหมาะสม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชอบอ่านและความสนใจที่จะอ่าน การมุ่งมั่นใฝ่การอ่าน อ่านจนเคยชินและอ่านจนคิดเป็นนิสัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ฝึกฝนมาเป็นเวลานาน เกิดเป็นความสุข ความพอใจที่ได้อ่าน ต้องการอ่านหนังสือเองโดยไม่มีสิ่งใดมาบังคับ อ่านหนังสือได้ทุกประเภท ทุกโอกาส และทุกสถานที่ (ศิริศรา ภูมิคง, 2555, หน้า 13-15)

3. ความสำคัญของนิสัยรักการอ่าน

การอ่านยังมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในชีวิต ดังที่ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531, หน้า 15) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือว่ามีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้อย่างมากผู้ใดมีความสามารถพิเศษในการอ่าน มักจะได้รับความเจริญก้าวหน้ารวดเร็ว และรุ่งเรืองกว่าผู้ที่ไม่ค่อยมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับที่หนังสือของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533, หน้า 3-4) ได้กล่าวสรุปความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

- (1) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านเกิดปัญญามีความรู้กว้างขวาง
- (2) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ และก้าวตามทันโลก
- (3) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- (4) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้เพิ่มพูนความรู้ในการประกอบอาชีพ
- (5) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รู้เรื่องราวต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- (6) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้เพิ่มพูนประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ที่ไม่อาจจะพบในชีวิตจริงได้ เนื่องจากขาดโอกาส ขาดเงิน และขาดความสามารถ
- (7) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งได้ดียิ่งขึ้น
- (8) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านสามารถวินิจฉัยความถูกต้องของเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (9) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อประสบปัญหา ก็สามารถมาแก้ไขเหตุการณ์ของสิ่งต่างๆ
- (10) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านรู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ
- (11) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความเครียด ความวิตกกังวล
- (12) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะการอ่าน ให้อ่านได้ อ่านเป็น อ่านเร็ว และอ่านเก่ง

(13) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้พัฒนาความเข้าใจอันดีงามทางสังคม และช่วยทำให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน

(14) การอ่านช่วยป้องกันมิให้เกิดการลืมหนังสือ การอ่านหนังสือออกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการวัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

(15) การอ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

นิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกเหนือจากการอ่านแสวงหาความรู้แล้วเด็กควรอ่านเพื่อความเพลิดเพลินทางอารมณ์ เพราะการอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์กว้างขวาง มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความลึกซึ้งและได้รับความบันเทิงใจจากการอ่าน นิสัยรักการอ่านจะติดตัวเด็กตลอดไปจนเมื่อเติบโตใหญ่ก็ยังสนใจอ่านหนังสือหลายประเภท ซึ่งช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ช่วยให้มีความเข้าใจและวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ดี ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านก็จะมีคามพึงพอใจที่จะได้ใช้เวลาว่างอ่านอย่างสงบ ได้ผ่อนคลายอารมณ์ และได้รับความบันเทิงจากการอ่าน (มุสตี กุญอินทร์, 2529, หน้า 457) การอ่านมีความสำคัญในแง่ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการจำลองประสบการณ์ให้กับผู้อ่านได้ศึกษาเรียนรู้ได้เอง โดยไม่ต้องรับจากประสบการณ์ตรงจากการฟัง เพราะในความเป็นจริงนั้น โอกาสที่เราจะได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องต่างๆ นั้นเป็นไปได้น้อยมาก (อังคณา กล่อมฤทธิ์, 2532, หน้า 12 อ้างถึงใน ทวีป อภิลิทธิ, 2526, หน้า 53-54) การอ่านจึงช่วยให้มนุษย์ได้รับประสบการณ์ต่างๆ และใช้เป็นรากฐานช่วยพัฒนาให้เจริญขึ้นมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ความสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การอ่านเป็นรากฐานที่สำคัญของการศึกษาทุกระดับ ผู้ที่อ่านมากกว่าคนอื่น ก็ย่อมจะได้รับประโยชน์มากกว่า และการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนทุกสาขาวิชา

ประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยในการพัฒนาประชากรของชนในชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพและพัฒนาประเทศไปในทางเจริญก้าวหน้า หลายประเทศจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมที่เกี่ยวกับการอ่านขึ้นมีชื่อว่า สมาคมสากลเพื่อการอ่าน หรือ International reading association สมาคมนี้ตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งขึ้นโดยนักศึกษาชาวอเมริกัน ซึ่งสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทยก็เป็นสมาชิกอยู่ในสมาคมแห่งนี้ด้วยวัตถุประสงค์คือ ส่งเสริมพัฒนาการอ่าน ศึกษาวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน เช่น อ่านช้า อ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจ ไม่ชอบอ่าน ตลอดจนดำเนินการค้นหาผู้ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กหรือผู้ใหญ่ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 16-17)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 2-3) ได้กล่าวถึงการสร้างนิสัยรักการอ่านมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างความสนใจในการอ่านของเด็กและส่งเสริมการอ่านตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนในปัจจุบันวิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีนักวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเด็กทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลายคน ได้ค้นพบว่าการสร้างความสนใจในการอ่านมีความสำคัญมากควรเริ่มตั้งแต่ขณะที่เป็นทารกอยู่ในครรภ์ของมารดาจึงจะมีผลดีต่อสมองของเด็กทารก และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็ต้องปลูกฝังและสร้างความสนใจในการอ่าน จนกระทั่งมีนิสัยรักการอ่านเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่านมีความสำคัญมากต่อเด็กปฐมวัย นอกจากเด็กจะได้รับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ เด็กปฐมวัยที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมได้รับประสบการณ์ความรู้อย่างกว้างขวาง ช่วยในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

1. ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

แม้นมาส ชวลิต (2529, หน้า 218-224) กล่าวว่า กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่มีมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจหนังสือเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน กระจายใคร่อ่านอยู่ตลอดเวลาจนกลายเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด

2. ลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

แม้นมาส ชวลิต (2543, หน้า 72-82) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้ดังนี้

(1) ใฝ่ใจ หมายความว่า กิจกรรมนั้นสามารถทำให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายอาจเป็นคนเดียวหรือกลุ่มคน หรือทั่วไป ให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์หรือผู้จัดกิจกรรมเห็นควรอ่าน กิจกรรมจะชี้ให้เห็นว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมนานาประการ

(2) จูงใจ หมายความว่า กิจกรรมนั้นสามารถจูงใจให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉาน เพื่อจะได้รู้เรื่องราวที่น่ารู้ น่าสนุกที่มีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมนำมากล่าว นอกจากจะเห็นประโยชน์แล้ว ยังเกิดความรู้สึกว่าความพยายามให้เข้าใจ

ถ่วงน้ำหนักคำให้เกิดความรู้สึกเป็นอิสระ เสรี ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นให้ช่วยอ่าน ช่วยตีความบางครั้ง อาจคลาดเคลื่อนก็ได้ นอกจากนี้ยังสามารถจูงใจให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนการอ่านและการใช้คู่มือช่วยการอ่าน เช่น พจนานุกรม ศัพท์ วิชาเฉพาะ เป็นต้น ตลอดจนจูงใจไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย ท่อแท้ที่จะต้องต่อสู้เอาชนะตนเองให้อาชนะหนังสือให้ได้

(3) กระตุ้น แนะนำให้อายากรู้อยากเห็น หมายความว่า กิจกรรมจะต้องกระตุ้นหรือแนะนำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือมากมายหลายอย่าง อยากรู้อ่านดูให้รู้รอบและลึกซึ้ง เปิดความความคิดให้กว้าง เมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วอยากอ่านอีกเรื่องหนึ่งต่อไป มีความรู้สึกว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่ขาดเสียไม่ได้ ให้พิจารณา ให้ประเมินค่า ให้อายกนำเอาความรู้ที่ได้อ่านไปใช้ อยากรู้อ่านหนังสือทำนองเดียวกันนี้ให้ดีกว่าเล่มที่อ่าน เหล่านี้ เป็นต้น

(4) สร้างบรรยากาศการอ่าน หมายความว่า นอกจากกิจกรรมจะเร้าใจ จูงใจให้อ่าน และกระตุ้นให้เกิดความคิดให้กว้างแล้วยังสามารถสร้างบรรยากาศการอ่านให้เกิดขึ้นในบ้าน ในโรงเรียนและในสังคม กล่าวคือ กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนั้นเกี่ยวข้องกับการผลิตวัสดุ การอ่านที่เหมาะสมด้วย ดังนั้น ผู้ผลิตวัสดุการอ่านจึงต้องสร้างและปรับปรุงวัสดุการอ่านให้เพียงพอ เหมาะสมแก่ปกครอง ครู ตลอดจนคนทั่วไปสามารถจัดหาอ่านได้สะดวก นอกจากนี้ กิจกรรมสามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ ตลอดจนสามารถนำไปใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคมในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่างๆ เป็นต้น

3. กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน คือ การนำวิธีการต่างๆ มาใช้เพื่อสร้าง กระตุ้น และส่งเสริมเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจหนังสือ มีความต้องการอ่านอยู่ตลอดเวลา รู้จักเลือกที่จะอ่านสิ่งที่มีประโยชน์ในเรื่องต่างๆ มีความเพลิดเพลินในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน และแสดงพฤติกรรมอ่านออกมาเสมอๆ จนกลายเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด (ศิริรัตน์ เจริญจันทร์, 2538, หน้า 5-6) สำหรับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

(1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ เช่น ระบบประสาท ระบบสมอง สัมผัส ความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจเกิดขึ้นได้อย่างไร แนวคิดที่เชื่อว่า การเรียนต้องประกอบด้วย สุน จิ บุ ลี ฟัง คิด ถาม เขียน ให้ได้ยิน ได้ฟัง (รวมทั้งการอ่าน) ให้รู้จักคิดและจำ รู้จักถาม และรู้จักจดบันทึกและเขียน ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการใช้หู (รวมทั้งตา) สมองและมือ กิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างง่ายแก่การดู การฟัง เราให้เกิดความคิด สร้างความประทับใจให้จำ ก่อให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ อยากรู้อ่านอยากรู้อ่านต่อไป สิ่งที่ได้ยินได้เห็นนั้นน่าสนใจต้องจดจำ ก่อให้เกิดความสนใจใคร่รู้ อยากรู้อ่าน

อยากรู้ต่อไป สิ่งที่ได้ยินได้เห็นน่าสนใจ ต้องจำแล้วนำไปเขียนเป็นเรื่องราวสัตว์สังคม คนเราต้องการอยู่ในหมู่เหล่าความคิดใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นเมื่ออยู่เป็นหมู่เหล่า กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคน คือผู้จัดกิจกรรมและเป้าหมายบุคคล คนแรกต้องมีการพัฒนาตนเองของแต่ละคน การเน้นประโยชน์ ที่แต่ละคนจะได้รับจากกิจกรรม มีส่วนทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จ

(2) แนวคิดว่ามนุษย์มีการเคลื่อนไหว มีวิวัฒนาการไปสู่สิ่งใหม่กว่า แปลว่าให้ผลดีกว่า การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องคำนึงว่า มีอะไรใหม่และแปลกกว่าคนทั่วไป หรือคนในชุมชนนั้น สถานศึกษานั้นเคยเห็น เคยได้ยินแล้วหรือไม่ การคัดแปลง แต่งเติม เปลี่ยนรูปแบบทำให้สิ่งที่คุ้นเคยแล้วมองดูแปลกและใหม่ได้เหมือนกัน

(3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสุนทรียภาพ การจัดกิจกรรมเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ต้องอาศัยความรู้ความงาม (ทั้งในด้านภาพ เสียง และความคิด) ช่วยทำให้น่าดู น่าฟัง เป็นที่ประทับใจ ดึงดูดใจ ชวนให้ฟัง และจดจำไว้ได้นาน ก่อให้เกิดจินตนาการและจรจรโลงใจที่จะอ่านและทาลิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ดั่งงาม

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระทำต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนเองให้ถึงระดับการอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

(1) เข้าใจ บุคคลที่เป็นเป้าหมาย อาจเป็นคนเดียวหรือกลุ่มหรือคนทั่วไปให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์หรือที่ผู้จัดกิจกรรมเห็นว่าควรอ่าน กิจกรรมจะชี้ให้เห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม นานาประการ

(2) จูงใจ ให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉานเพื่อให้ได้รู้เรื่องราวอันน่ารู้ น่าสนุก ที่มีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมนำมากล่าว นอกจากจะเห็นประโยชน์แล้วยังเกิดความรู้สึกว่าความพยายามอ่านให้เข้าใจถ่องแท้นั้นคุ้มค่า ให้ความรู้สึกอันเป็นอิสระเสรี ไม่ต้องพึ่งผู้อื่นให้ช่วยอ่าน ช่วยตีความหมาย ซึ่งบางครั้งอาจคลาดเคลื่อนก็ได้ เห็นความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนการอ่านและการใช้คู่มือช่วยต่อสู้อาชนะตนเองให้อาชนะหนังสือให้ได้

(3) กระตุ้น แนะนำ ให้อาจารย์อยากเห็น เรื่องราวต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือมากมาย หลากอย่าง อยากมองดูให้รู้รอบและลึกซึ้ง เปิดความคิดให้กว้าง เมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากอ่านเรื่องหนึ่งต่อไป มีความรู้สึกว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่ขาดเสียมิได้ เกิดความรู้สึกว่า

หนังสือท้าทายให้อ่าน ให้วิจารณ์ ให้ประเมินค่า ให้ออกนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ อยากรเขียนหนังสือ ทำนองเดียวกันนี้ให้ดีกว่าเล่มที่อ่าน เหล่านี้เป็นต้น

(4) สร้างบรรยากาศการอ่านขึ้นในบ้าน ในโรงเรียนและในสังคม นอกจากกิจกรรมจะเร้าใจจูงใจให้อ่านและกระตุ้นให้เกิดความคิดให้กว้างแล้ว กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเกี่ยวข้องกับการผลิตวัสดุการอ่านเข้าไปไว้ในการเรียนการสอนและในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่างๆ

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเกิดผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องคำนึงถึงรูปแบบวิธีการของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างความสนใจในการอ่านให้แก่เด็ก ได้แก่ ความเหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ผลของกิจกรรมนั้นเด็กจะได้รับความรู้ และความสนุกสนานที่ได้ร่วมกิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมการอ่านสามารถพิจารณาเลือกจัดได้ตามสถานการณ์และโอกาส ซึ่งมีมากมายหลายรูปแบบ ดังที่ จวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 105-108) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับเด็กไว้ดังนี้

(1) การเล่านิทาน คือ การเล่าเรื่องที่มีผู้เล่าสลับกันมา หรือเล่าเรื่องจากหนังสือ นิทานที่มีผู้แต่งขึ้นมา ได้แก่

(1.1) การเล่านิทานในห้องสมุด

(1.2) การแข่งขันการเล่านิทาน

(2) การเสนอหนังสือหรือวัสดุการอ่าน และสื่อการอ่านต่างๆ คือ การแนะนำทรัพยากร สารนิเทศที่น่าสนใจให้กับผู้อ่านเพื่อดึงดูดความสนใจให้อ่าน ได้แก่

(2.1) การเล่าเรื่องหนังสือ

(2.2) การแนะนำหนังสือ

(2.3) การอ่านหนังสือให้ฟัง

(2.4) การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ

(3) การแสดงนาฏกรรมและอื่นๆ

(3.1) การแสดงละคร

(3.2) การแสดงละครหุ่น

(4) การเล่นเกมที่นำไปสู่การอ่าน ได้แก่

(4.1) เกมของเล่นต่างๆ และเกมคอมพิวเตอร์

(4.2) เกมการวาดภาพ

(4.3) เกมเติมคำศัพท์

- (4.4) เกมค้นหาคำ
- (4.5) เกมทายปัญหา
- (4.6) เกมต่อคำฟังเพย
- (4.7) เกมการละเล่นต่างๆ
- (4.8) เกมพับกระดาษ
- (4.9) เกมประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ

เอกสารจากกรมวิชาการ (2544, หน้า 15-16) ได้เสนอแนะรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้หลายรูปแบบดังนี้

(1) การเล่นนิทาน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งสามารถจัดในห้องเรียนได้ตลอดเวลา ครูผู้เล่าต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กวัยต่างๆ และมีศิลปะในการเล่านิทาน ข้อสำคัญต้องมีหนังสือเล่มที่เล่ามาให้ดูด้วย เพื่อเร้าใจให้เด็กอยากอ่านหนังสือนั้น

(2) การแนะนำหนังสือ ครูจะเลือกหนังสือที่ดีและเหมาะสมกับเด็กแนะนำว่าหนังสือเล่มนั้นๆ คืออย่างไร สนุกตรงไหน และเลือกอ่านข้อความบางตอนที่น่าสนใจให้เด็กฟัง

(3) การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นกิจกรรมที่ครูหาหนังสือที่เห็นว่าดีและเหมาะสมกับเด็กมาอ่านให้เด็กฟัง การอ่านไม่จำเป็นต้องอ่านวันเดียวจบเล่ม อาจอ่านวันละตอนก็ได้ ข้อสำคัญคือ เรื่องที่อ่านต้องสนุก เด็กจึงจะสนใจฟัง

(4) การเล่นเกมทายปัญหา การทายปัญหาควรเป็นปัญหาที่สามารถอ่านค้นคว้าได้จากหนังสือ เช่น ทายชื่อตัวละคร ทายชื่อเมือง ทายคำพูดตัวละคร เป็นต้น การทายปัญหาจะทำให้เด็กตื่นเต้นและอ่านหนังสือ กิจกรรมนี้ควรมีรางวัลให้คนเก่งด้วย

(5) การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ กระทำโดยให้เด็กไปอ่านหนังสือมาคนละเล่ม แล้วผลัดกันออกมาเล่าเรื่อง

(6) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ โดยครูหาหนังสือที่คิดว่าเหมาะสม หรือเป็นประโยชน์กับเด็กนำมาจัดเป็นมุมหนังสือขึ้นภายในห้องเรียน การจัดกิจกรรมนี้ทางห้องสมุดโรงเรียนอาจนำไปด้วยโดยการตกแต่งห้องสมุดให้นำเข้าไปอ่านหนังสือ

(7) การจัดนิทรรศการหนังสือเด็ก เป็นกิจกรรมของโรงเรียน โดยการติดต่อกับสำนักพิมพ์หรือห้างร้านต่างๆ ให้มาร่วมจัดนิทรรศการหนังสือเด็กในโรงเรียน หรือโรงเรียนอาจยืมหนังสือมาแสดงหรือจะจัดแสดงหนังสือเป็นครั้งคราวในห้องสมุด เพื่อเป็นการแนะนำให้เด็กได้เข้ามาอ่านหนังสือก็ได้

(8) การอภิปรายเรื่องในหนังสือ เป็นการสนทนาให้ความเห็นเกี่ยวกับหนังสือ เพื่อให้เด็กได้เห็นข้อดีข้อเสียของหนังสือ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีหลายรูปแบบ แต่กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยนำมาจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมี 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมอ่านร่วมกัน และกิจกรรมเล่านิทาน เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในระดับที่อ่านเองได้ดี แต่สามารถเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการอ่าน การหยิบจับหนังสือ การใช้สายตา การบรรยายภาพตามจินตนาการ การฝึกให้เด็กอ่าน ควรเริ่มจากการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ กิจกรรมการอ่านหนังสือร่วมกัน และกิจกรรมการเล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับสภาพการอ่าน จากตัวแบบครูและพ่อแม่ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) กิจกรรมอ่านหนังสือร่วมกัน การอ่านหนังสือร่วมกันเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่ายและสะดวก ทั้งยังช่วยจูงใจให้เด็กเกิดความรักหนังสือ อยากติดตามอ่านเรื่องราวที่ได้ฟังด้วยตนเอง การจะอ่านหนังสือร่วมกันในช่วงกิจกรรมกลุ่ม ครูอ่านให้ฟังตามคำร้องขอของเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ 4-5 คน เด็กและครูช่วยกันอ่านหนังสือร่วมกัน และเด็กอ่านหนังสือนิทานร่วมกับเพื่อนๆ นอกจากนี้เด็กๆ ยังสามารถขอยืมหนังสือนิทานไปอ่านร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองได้

(2) กิจกรรมเล่านิทาน เป็นกิจกรรมสำคัญหรือกิจกรรมหลักที่ใช้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม และความคิด และการปลูกฝังค่านิยม ครูเลือกเรื่องที่น่าสนใจ สนุกสนาน และคำนึงถึงระยะเวลา ที่ใช้ในการเล่าต้องเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก โดยครูเตรียมตัวก่อนการเล่าด้วยการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และเพิ่มความสนใจ ครูเลือกวิธีการเล่า ได้แก่ การเล่าปากเปล่า โดยการใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับตัวละครในเรื่อง การเว้นจังหวะคา ประโยค หรือการใช้น้ำเสียงสูง-ต่ำเพื่อทำให้นิทานมีชีวิตชีวาเป็นการเร้าความสนใจของเด็กด้วยน้ำเสียง การเล่าประกอบภาพ โดยใช้ภาพในนิทานที่นำมาเล่า เลือกหนังสือที่มีภาพประกอบชัดเจน สีสดใส สวยงาม การเล่านิทานประกอบสื่อ เช่น หุ่นนิ้ว การพับกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน เป็นการช่วยให้เด็กตั้งใจฟัง ตื่นเต้น สนุกสนานเพลิดเพลิน เร้าความสนใจและสร้างความเข้าใจในเรื่องของนิทานให้เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

ทำไมต้องมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

(1) การอ่าน มิใช่ทักษะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่มีการบันทึกไว้ด้วยตัวหนังสือในภาษาแต่ละภาษา (บางภาษาที่ไม่มีตัวหนังสือ ต้องอาศัยตัวหนังสือของชนชาติอื่น) ต้องเรียนรู้จะรู้จักตัวอักษรและต้องอ่านคำเขียนหรือคำที่ตีพิมพ์ สำหรับบางคนการเรียนเป็นเรื่องยาก ต้องอาศัยการแนะนำสั่งสอน ฝึกฝนด้วยตนเองและมีโอกาสได้อ่าน การที่จะรู้ว่าหนังสือให้ความรู้และความเพลิดเพลินอย่างไร ก็ต้องหัดอ่านให้แตกฉานก่อนถึงเวลานั้น จะต้องมีผู้บอกให้รู้ว่าหนังสือจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านอย่างไร

บ้าง ในระยะแรกเริ่มการเรียนการอ่านจะต้องมีการแนะนำให้รู้จักหนังสือ ใ้ให้เกิดความอยากอ่าน

(2) การอ่านเป็นพฤติกรรมการสื่อสารและรับสารอย่างหนึ่ง พฤติกรรมเช่นนี้จะเจริญงอกงามเมื่อมีผู้กระทำมากกว่าหนึ่งคน เพื่อสื่อสาร รับสาร ข่อยสาร สนองตอบสาร พัฒนาสาร และกระจายออกหรือส่งสารต่อไป เป็นวงจรดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นการกระทำที่มีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคน คือ ผู้จัดกิจกรรมคนหนึ่งและเป้าหมายคนหนึ่ง หนึ่งในที่เป็นเป้าหมายอาจมีการรับสาร พัฒนาสารและกระจายไปสู่กลุ่มคนก็ได้ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่จัดโดยหน่วยราชการ สมาคม องค์กรเอกชน จะเป็นการจัดโดยกลุ่มคน มีบุคคลเป้าหมาย ดังนั้นจึงมีความรู้สึกร่วมหรือรู้สึกว่าจะต้องแข่งขันกันเพื่อให้ได้ดีที่สุด

(3) ผู้ที่อ่านหนังสือแตกฉานแล้วและสังคมที่ประกอบด้วยผู้อ่านที่พัฒนาการอ่านไปมากแล้ว ก็ยังมีความอยากรู้เรื่องราวต่างๆ ให้มาก หลากหลายขึ้นไปอีก ยังต้องการกระตุ้นหรือแนะนำให้ทราบถึงแหล่งวัสดุการอ่านที่มีหนังสือมากมาย อยากรู้ว่ามีหนังสือใหม่ในเรื่องนั้นเรื่องนี้อีกหรือไม่ บางครั้งถ้าเกิดความพอใจว่า ได้อ่านมากแล้ว รู้มากแล้ว ความพอใจเช่นนี้เป็นอันตราย เพราะจะปิดกั้นความเจริญทางสติปัญญา ความรู้ของตนเอง ปิดตัวเองให้อยู่แต่ในสมองของตนเองเท่านั้น จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อรักษาความสนใจในการอ่านให้ต่อเนื่อง เป็นการเปิดทางเพื่อพัฒนาตนเองจนตลอดชีวิต

4. เป้าหมายของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

เป็นเป้าหมายของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอาจแบ่งได้ 2 เป้าหมาย คือ เป้าหมายบุคคลและเป้าหมายระดับพัฒนาการอ่าน

(1) เป้าหมายบุคคล

(1.1) บุคคลในที่นี้จะ是一个人หนึ่งหรือกลุ่มคนหรือประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับความรู้และระดับความสามารถในการอ่าน การกำหนดเป้าหมายบุคคลอาจกำหนดให้ทั้งในวงกว้างและวงแคบ ถ้ากำหนดในวงกว้าง เช่น ประชาชนทั่วประเทศ ก็ต้องเลือกกิจกรรมที่คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย รับสารได้และต้องรับสารทางไกล เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ฯลฯ ตัวอย่างกิจกรรมที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างและใช้วิทยุกระจายเสียงของวิทยุศึกษามุ่งกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง แต่จำกัดเฉพาะนักเรียน ดังนี้ เป็นต้น

(1.2) เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นเหมาะสมกับเป้าหมายและเกิดประโยชน์แก่เป้าหมายอย่างแท้จริง ก่อนกำหนดลักษณะประเภทกิจกรรม ควรศึกษาเป้าหมายบุคคลให้ถ่องแท้เสียก่อน รวมข้อมูลเกี่ยวกับอายุ เพศ ความสามารถในการอ่าน อาชีพความสนใจ ถิ่นที่อาศัย วัฒนธรรมประจำถิ่น หน่วยราชการ จัดทำแฟ้มไว้โดยเฉพาะ เพิ่มเติมข้อมูลที่ได้รับมาใหม่จาก

เอกสารทางราชการ จากข่าวในหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ถ้ามีการวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน การใช้สื่อมวลชนหรือเรื่องคล้ายคลึงกันนี้ก็เก็บรวบรวมไว้สำหรับเป้าหมายที่เป็นคนเดียวหรือกลุ่มคนก็ควรจัดทำเพิ่มข้อมูลไว้เช่นเดียวกัน

(1.3) นอกจากศึกษาข้อมูลในเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เกี่ยวกับบุคลากรที่เป็นเป้าหมายแล้ว การศึกษาด้วยตนเองให้รู้จักบุคคลก็จะช่วยให้การจัดกิจกรรมได้ผลดี สถิติและข้อมูลต่างๆ ในเอกสารเป็นเพียงตัวเลขและตัวหนังสือซึ่งผู้อื่นรวบรวมไว้ แม้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลแต่ละกลุ่มซึ่งได้รับจากผู้อื่น ก็ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้เข้าใจความต้องการของคนเหล่านั้น ได้ดี ดังนั้นควรพยายามทำความเข้าใจด้วยตนเองด้วยการพูดจาปราศรัย การเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มจะเป็นโอกาสให้รู้จักบุคคลเป้าหมายดียิ่งขึ้น สามารถจะจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการและความสนใจ

(1.4) ความต้องการและความสนใจของแต่ละเพศ แต่ละวัย แต่ละระดับการศึกษาและพื้นฐานความรู้ แม้จะมีความคล้ายคลึงกันบางส่วนก็ยังมีแตกต่างกัน การอ่านหนังสือจิตวิทยาเกี่ยวกับคนเหล่านี้จะช่วยเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การออกแบบสอบถามความต้องการเป็นครั้งคราวก็จะทำให้รู้ความต้องการและความสนใจได้ดี

ผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

(1) ผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่าน สอนภาษา และสอนวิชาต่างๆ ในสถานศึกษาทุกระดับประถมศึกษาและทุกระดับมัธยมศึกษาในห้องสมุดประเภทต่างๆ หน่วยงานราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในสถานศึกษาและการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษาต่อเนื่อง สมาคมวิชาชีพเกี่ยวกับการอ่าน อาทิ สมาคมนักเขียนฯ สมาคมผู้จัดพิมพ์ และผู้จำหน่ายหนังสือฯ สมาคมการอ่านฯ สมาคมห้องสมุดฯ สมาคมภาษาและหนังสือ สมาคมการพิมพ์

(2) กิจกรรมจะต้องได้รับการมอบหมายหน้าที่และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในด้านการเงิน บุคลากรและความสะดวกต่างๆเท่าที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมแต่ละอย่างความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานก็มีส่วนสำคัญที่จะให้ดำเนินการได้โดยมีประสิทธิภาพ

(3) ในประเทศไทย หน่วยงานราชการและองค์กรซึ่งสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในระดับชาติมีหลายแห่ง เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดการณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ กรมวิชาการจัดการณรงค์เพื่อส่งเสริมการอ่าน คณะกรรมการการพัฒนาหนังสือของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเป็นผู้ประสานกิจกรรมของสมาคมที่เกี่ยวกับการอ่าน จัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีหนังสือสากล นอกจากการจัดการหนังสือแล้ว ยังได้จัดการหนังสือแล้วก็ได้

จัดการประกวดหนังสือคัดเลือกหนังสือดีสำหรับห้องสมุด สนับสนุนสมาคมต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในระหว่างงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

(4) องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เป็นองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งรณรงค์และสนับสนุนให้รัฐสมาชิกดำเนินการเพื่อการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่านของประชาชน องค์การศึกษาศาสตร์ฯ ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าในปี ค.ศ. 2000 ทุกคนในโลกจะอ่านหนังสือออก หนังสือและการพัฒนาการอ่านนั้นเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์การศึกษาศาสตร์ฯ ปรากฏชัดในตราสารแห่งองค์การนั้น มีดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ตั้งแต่แรกเริ่มการก่อตั้งองค์กร ได้กำหนดให้ พ.ศ. 2515 เป็นปีหนังสือสากล มีการสำรวจสภาพการพัฒนาหนังสือทั่วโลกและเชิญชวนรัฐสมาชิกให้เร่งรัดพัฒนากิจการหนังสือซึ่งรวมทั้งการอ่าน เมื่อ พ.ศ. 2525 ได้มีการประชุมระดับโลกว่าด้วยหนังสือ World Congress on Book ที่ประชุมได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยการสร้างสังคมการอ่านหนังสือเป็นการตกลงกันระหว่างรัฐสมาชิกว่าจะใช้การพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ “มีหนังสือสำหรับทุกคนและทุกคนที่คนทุกคนซึ่งอ่านหนังสือยอมรับว่าหนังสือและการอ่านเป็นส่วนหนึ่งที่น่าเป็นและเป็นที่พึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน”

ลักษณะกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน

ลักษณะกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านมีหลายแบบในที่นี้จะรวมกลุ่มตามลักษณะและกิจกรรมดึงดูดความสนใจโดยทางประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน

(1) กิจกรรมซึ่งเร้าโสตประสาท ชวนให้ฟัง ใช้เสียงและคำพูดเป็นหลักกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การเล่านิทานให้ฟัง การเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแนะนำหนังสือด้วยปากเปล่า การบรรยาย การอภิปราย การโต้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ การบรรเลงดนตรีและร้องเพลงจากบทละครร้อง ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในอารมณ์ ถ้อยคำนั้นนอกจากฟังเพราะแล้วยังทำให้มองเห็นภาพ ได้กลิ่น ทำให้รู้สึกอ้อรอย ได้รู้สึกสัมผัสความร้อนหนาว ให้รู้สึกดีใจ เสียใจ เกลียดชัง รัก แหม่มชื่น สงบ ฯลฯ ในการจัดกิจกรรมให้รู้จักเพลิดเพลินในอารมณ์ ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เบี่ยงเบนความสนใจไปทางอื่น เช่น ภาพ การใช้ท่าทาง ฯลฯ ยกเว้นแต่เมื่อจำเป็นที่จะต้องใช้เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่กำลังพูดถึงเท่านั้น

หลักสูตรการศึกษาในระดับประถมและมัธยมที่บังคับใช้ในปัจจุบัน กำหนดให้ฝึกฝนเด็กให้รู้จักฟัง ให้รู้ความหมายของคำ มีสมาธิในการฟังและมีมารยาทในการถาม กิจกรรมประเภทนี้จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดขึ้นในโอกาสต่างๆ นอกจากใช้ในชั่วโมงเรียนและในห้องเรียน ช่วยให้เด็กเรียนวิธีฟังและเรียนรู้ด้วยการฟังได้ดียิ่งขึ้น

(2) กิจกรรมที่เร้าจักษุประสาท ชวนให้ดู ฟังนิพนธ์และอ่านความหมายของสิ่งที่เห็น กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การจัดแสดงภาพชนิดต่างๆ อาทิ ภาพถ่าย ภาพที่ตัดเก็บรวบรวมจาก

วารสารหรือปฏิทิน เป็นเรื่อง เป็นชุด ภาพเขียน ภาพประกอบหนังสือ นิทรรศการหนังสือ สิ่งของ ต่างๆ ในการแสดงภาพ หนังสือ และสิ่งของ จะมีคำบรรยายอธิบายสิ่งที่แสดง สรุปข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการแสดงประวัติ (ตามความจำเป็น) มุ่งให้ผู้ชมมีสมาธิในการชม เช่นเดียวกับ เสียง ภาพ สิ่ง ที่แสดง ตลอดจนคำเขียนอธิบายภาพ นอกจากนี้เร้าจกษัมผัสก็จะให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ด้วย

หลักสูตรการศึกษาในระดับประถมและมัธยมที่บังคับใช้ในปัจจุบัน กำหนดให้ฝึกฝนเด็กให้รู้เรื่อง โดยตลอด รู้จักบันทึกการดู เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้อันเกิดจากการดู เด็กควรได้รับการแนะนำให้อ่าน

(3) กิจกรรมซึ่งเร้าโสตและจกษัมผัสประสานกัน ในขณะเดียวกัน ได้แก่ กิจกรรมซึ่งชวนให้ฟังและดูไปพร้อมๆ กัน ประสานสัมผัสทั้งสองให้ทำงานร่วมกัน อาทิ เล่าทานโดยให้ดูภาพประกอบซึ่งจัดเตรียมไว้โดยเฉพาะ เล่านิทานและให้ดูภาพประกอบในหนังสือ เล่านิทานโดยใช้โสตทัศนวัสดุประกอบ ฉายภาพนิ่งซึ่งมีคำบรรยาย ฉายแถบเสียงและภาพ สาธิตเทคนิควิธีการบางอย่างจากหนังสือที่นำมาจัดนิทรรศการ การจัดสัปดาห์ห้องสมุด

(4) กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย กิจกรรมทำนองนี้จะช่วยให้ผู้เป็นเป้าหมายเกิดความสุขและภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ ตัวอย่าง เมื่อเล่านิทานแล้ว ก็ให้ผู้ฟังวาดภาพประกอบ ให้แสดงเพลงตามตัวละครในนิทาน ให้แข่งขันกันเล่าเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว ให้แข่งขันเรียบเรียงเรื่องที่ได้อ่านหรือให้เขียนนิทานขึ้นใหม่ตามแก่นนิทานที่ได้ฟังไปแล้ว ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครหรือเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในนิทาน ให้ร่วมในวงสนทนาหรือโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ

กิจกรรมบางอย่างซึ่งต้องเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร จะเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้บุคคลเป้าหมายดำเนินงานเอง ผู้จัดเพียงอำนวยความสะดวก กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวางแผนและกติกา จัดการประชาสัมพันธ์และหารางวัลให้สำหรับบางกิจกรรม แนะนำวิธีดำเนินการ กิจกรรมทำนองนี้ได้แก่ การจัดโครงการยอคนักอ่านสำหรับหนังสือบางประเภท อาทิ หนังสือนอกเวลา หนังสือที่ชนะการประกวดต่างๆ การจัดค่ายฤดูร้อนเพื่อการอ่านและการเขียน การประชุมปฏิบัติการ การจัดสัปดาห์การอ่าน การจัดชมรมนักอ่าน

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการอ่านตามที่ จินดา จำเริญ (2530, หน้า 15) กล่าวถึง มีดังนี้

(1) เพื่อให้เด็กรักการอ่านหนังสือ และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือให้กับเด็ก

(2) เพื่อให้เด็กรู้จักเสาะแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินตามความต้องการและความสนใจของตนเองยามว่าง

(3) เพื่อให้เด็กรู้จักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่
บันลือ พุกตะวัน (2543, หน้า 23) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ 4 ประการ คือ เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาเพื่อตอบสนองความสนใจของนักเรียนเพื่อฝึกทักษะนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียน และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือตามลำพังได้

แม่นมาศ ขวลิต (2544, หน้า 40) อธิบายถึง วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ 4 ประการ ดังนี้

- (1) ให้นักเรียนเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการอ่าน
- (2) เพื่อแนะนำและชักชวนให้นักเรียนเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉานสามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ และเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ดีขึ้น
- (3) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากอ่าน หนังสือหลายๆ อย่าง เปิดความคิดให้กว้าง ให้มีการอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย สามารถพัฒนาการอ่านจนถึงขั้นวิเคราะห์สังเคราะห์เรื่องที่อ่านได้
- (4) เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและจูงใจให้นักเรียนอ่านหนังสือ

5. กิจกรรมพัฒนานิสัยรักการอ่านและพฤติกรรมรักการอ่านให้แก่เด็ก

นฤมล ตันธสุเรศรัย (2555, หน้า 30-32) กล่าวถึง กิจกรรมพัฒนานิสัยรักการอ่านและพฤติกรรมรักการอ่านให้แก่เด็กสามารถจัดได้ 2 ลักษณะ ได้แก่กิจกรรมที่บ้านและกิจกรรมที่โรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) กิจกรรมที่บ้าน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านให้ได้ผลดีนั้น ต้องคำนึงถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมสามารถจูงใจ สร้างความประทับใจให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงควรพิจารณาและศึกษากิจกรรมในการพัฒนานิสัยรักการอ่านเพื่อนามาใช้กับเด็ก ทำให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และเป็นเด็กที่มีนิสัยรักการอ่านต่อไปในอนาคตกิจกรรมพัฒนานิสัยรักการอ่าน ควรมีลักษณะ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 20-21) ดังนี้

(1.1) การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การอ่านหนังสือให้เด็กฟังควรจะอ่านให้ฟังทุกวัน แล้วเพิ่มเวลาอ่านไปเรื่อยๆ จนถึง 15 นาทีต่อวัน เวลาที่ควรอ่านเช่น เวลานอนพัก หรือก่อนนอนตอนกลางคืน เป็นต้น

(1.2) เล่านิทานให้เด็กฟังโดยการสอดแทรกบทกวีเข้าไปในนิทาน นิทาน เป็นสิ่งที่เด็กชอบ โดยเฉพาะเด็กเล็กหรือเด็กก่อนวัยเรียน การเล่านิทานช่วยสร้างความเพลิดเพลิน สร้างสรรค์จินตนาการ สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง เป็นศิลปะในการสืบทอดมรดกทางวรรณกรรมอันเก่าแก่ และที่สำคัญช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี

(1.3) สอนบทกลอนทางเสียงเพลง ปัจจุบันนี้ ความสะดวกในเรื่องเสียงเพลง เทปเพลง เครื่องเล่นเทป มีราคาถูก มีหลายรูปแบบ พกพาสะดวก ล้วนเอื้ออำนวยให้มีเสียงเพลง เทปทุกครั้วเรือน เด็กเองก็จะมีเพลงที่ชื่นชอบเป็นส่วนตัว ซึ่งอาจจะเกิดความเคยชินที่ได้ยินบ่อยๆ จากวิทยุ หรือเกิดจากได้ยินพี่ร้องให้ฟัง ทำให้เด็กสามารถร้องไปด้วยได้อย่างคล่องแคล่วแบบ นกแก้วนกขุนทอง จึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะช่วยกันร้องเพลงพร้อมกับลูก พร้อมทั้งนำเนื้อเพลง และความหมายของบทเพลงจากเนื้อร้อง เล่าสู่ลูกฟัง

พ่อแม่สามารถเล่าเรื่องเพลงให้เด็กฟังได้ เมื่อเด็กเข้าใจเนื้อหาเด็กก็จะ ร้องได้อย่างสนุกสนาน อย่างผู้ที่รู้ เนื้อเพลงบางเพลงก็เป็นเพลงการเล่าเรื่อง เช่น “ดาวลูกไก่” หรือ “สิงทะโมน” บางเพลงก็สะท้อนชีวิตผู้คนในสังคม เช่น “กรรมกร โรงงาน” “ยุคหินเก่ายุคหินใหม่” บางเพลงก็ชวนให้เกิดอารมณ์ขัน เช่นเพลง “ปุปปูป” ที่แปลว่าเป๊ปเป็ย แม่แต่เพลง “เทิดเทิงทิง นองนอย” ก็สามารถเล่าเรื่องประเพณีให้เด็กฟังได้ ชวนเด็กฟังเสียงกลองยาว พาไปดูลองยาว และ เล่าประเพณี การทอดกฐินคืออะไร ออกพรรษา- เข้าพรรษาเป็นยังไง ลอยกระทงสนุกเพียงไหน เมื่อเด็กได้รู้คุณค่าของบทกลอน ในเสียงเพลงแล้ว ต่อไปเด็กก็จะคอยบอกให้พ่อแม่เล่าเรื่องเพลง ต่างๆ ให้ฟังอีก เห็นได้ว่า การสอนบทกลอนให้เด็กนั้น จะนำเด็กไปสู่โลกแห่งจินตนาการ นำไปสู่ผู้ใฝ่รู้ นำไปสู่ความสนใจที่ต่อเนื่อง นำไปสู่การมีสมาธิ และนำไปสู่ผู้มีหัวใจรักในบทกวี และยังช่วยให้เด็กได้ฝึกพูดหรืออ่านคาถาบทกลอน ซึ่งมีความสนุกสนาน สอดคล้อง อีกทั้งยังมีความ ไพเราะ ทำให้เด็กสนุกและเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายที่จะฟังหรือหัดพูด การสอนบทกลอนด้วย เสียงเพลงจึงเป็นการสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านที่ได้อย่างหนึ่ง

(1.4) การอ่านหนังสือด้วยกัน สิ่งสำคัญที่สุดที่คนเป็นพ่อแม่สามารถทำได้ เพื่อสนับสนุนเด็กให้กลายเป็นนักอ่าน ก็คือ การดู การอ่าน และการสนุกกับหนังสือร่วมกัน ถ้า เด็กๆ เห็นว่าหนังสือเป็นเสมือนแหล่งที่ให้ ความรื่นรมย์ ความสบายใจ ความสนุกสนาน และความรู้ ก็แสดงว่าเด็กมีแรงกระตุ้นที่สำคัญในการเรียนรู้ที่จะอ่าน การที่เด็กได้ดูหนังสือกับพ่อแม่ไม่เพียงแต่ จะได้เห็นรูปภาพและฟังเรื่องราวเท่านั้น แต่ก็ยังทำให้เด็กรู้สึกถึงความอบอุ่น ปลอดภัย ซึ่งเป็นส่วน ช่วยสนับสนุนความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับหนังสือ อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ไม่ควรบังคับเด็กๆ ที่กำลัง สนุกสนานกับการทำสิ่งอื่นอยู่ให้มาอ่านหนังสือในตอนนั้น

การอ่านหนังสือกับเด็ก เป็นวิธีที่ดีมากที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเข้าใจการพูด การฟังสมาธิ รวมทั้งการสังเกต ซึ่งทั้งหมดนี้จะมีความสำคัญในตัวเองในขั้นตอนของการเรียนการอ่าน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ และมีพัฒนาการทางอารมณ์ ขณะที่เด็กเริ่มจะรู้ว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไร หนังสือจะให้ความรู้เกี่ยวกับโลก โดยการนำเด็กไปสู่สถานการณ์ใหม่ๆ และให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

(1.5) พาไปร้านหนังสือ สนับสนุนให้เด็กมีหนังสือเป็นของตนเอง พ่อแม่ควรซื้อหนังสือให้เด็กอ่าน หรือให้เป็นเจ้าของในวาระต่างๆ ในลักษณะของขวัญตามความเหมาะสมกับเพศ วัย ความต้องการ ธรรมชาติ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

(1.6) พาไปสถานที่ต่างๆ การพาเด็กไปในสถานที่ต่างๆ เช่น พาไปเที่ยวตามสถานีรถไฟ พาไปเที่ยวชมสวนสัตว์ พาไปซื้อของด้วย การพาไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ย่อมทำให้เด็กพบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ช่วยทำให้มีความรู้ความคิดกว้างขวาง พ่อแม่สามารถพูดถึงสิ่งที่เด็กพบเห็นให้ฟัง หรืออาจสอนให้เด็กอ่านป้ายต่างๆ ได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการที่ผู้ปกครองสอนให้อ่านป้ายต่างๆ ที่พบเห็น ทำให้เด็กมีความสุขและรักการอ่าน ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง

(1.7) หาสัตว์เลี้ยงให้แก่บุตรหลาน การหาสัตว์เลี้ยงให้แก่บุตรหลานอาจเป็นแมว นก ปลา สุนัข หรือกระต่าย สัตว์เหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน และสนใจอยากทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ที่ตนได้มีโอกาสเลี้ยงดู และเมื่อเด็กพูดถึงหรือไต่ถามพ่อแม่สามารถอธิบายและแนะนำให้ดูรูปเกี่ยวกับสัตว์นั้นๆ จากหนังสือ หรืออ่านเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์นั้นให้เด็กฟัง ซึ่งการที่เด็กได้เห็นและได้ฟังไปพร้อมๆ กันจะทำให้เด็กเข้าใจ และสนุกสนานมากขึ้น ทำให้เด็กมีความสุขและเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ดีให้กับเด็กต่อไปในอนาคตด้วย

กล่าวโดยสรุป เด็กควรจะได้รับพัฒนาการนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว เพราะเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ รอบตัว ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจะประทับใจอยู่ในความทรงจำและจะติดตัวไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเป็นผู้ที่มีความสนใจในการอ่าน รักการอ่าน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้พบกับหนังสือหรือการอ่านให้มากที่สุด โดยผู้ปกครองจะต้องรับฟังและตอบสนองความคิดหรือคาพูดของเด็ก เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่เหมาะสมที่สุดที่จะได้รับการเตรียมความพร้อมในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ให้มีนิสัยรักการอ่านและเป็นนักอ่านที่ดีจนประสบความสำเร็จในการพัฒนาการอ่านของตนเองในอนาคตต่อไป

(2) กิจกรรมที่โรงเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านที่โรงเรียนนั้นสามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนได้อ่านอย่างมีความสุข ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้น มักมีกิจกรรมที่คล้ายกันหรือซ้ำกัน อาจสรุปประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้ดังนี้

(2.1) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเน้นทักษะการอ่านได้แก่ เล่านิทาน เชิดหุ่น Reading Rally วาดจากงาน อ่านทุกคน แข่งขันตอบปัญหา ห้องสมุดเคลื่อนที่ ค่ายรักการอ่าน แข่งขันตอบคำถามในสารานุกรม ยอดนักอ่าน เป็นต้น

(2.2) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เน้นการเผยแพร่ข่าวสาร ได้แก่ เสียงตามสาย วันสำคัญ ยานหนังสือสู่ชุมชน แหล่งความรู้ในห้องถิ่น นิทรรศการ เป็นต้น

(2.3) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เน้นการแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ คลินิกหมอน้อย พี่ช่วยน้อง ให้ความรู้การใช้ห้องสมุด แข่งขันเปิดพจนานุกรม เป็นต้น

(2.4) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เน้นพัฒนาทักษะอันต่อเนื่อง ได้แก่ หนูน้อยนักเล่า เล่าเรื่องจากภาพ จากบทเพลงสู่งานเขียน ใต้วาที่เรียงความขุขุดความดี

นอกจากกิจกรรมดังกล่าว ยังมีกิจกรรมอื่นที่สามารถส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านโดยอ่านหนังสือในช่วงเวลาว่าง ไม่นานก็จะพัฒนานิสัยให้เป็นคนรักการอ่านในที่สุด (นวรรตน์ พวงนาค, 2555, หน้า 13)

6. สาเหตุที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่าน

ในปัจจุบันคนไทยยังขาดนิสัยรักการอ่าน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่าน ไว้ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527, หน้า 22) กล่าวถึง สาเหตุที่เด็กไม่รักการอ่าน โดยให้เหตุผลว่า

(1) ผู้ปกครองไม่รักการอ่าน จึงไม่เห็นคุณค่าของการอ่านหรืออาจจะเนื่องมาจากเศรษฐกิจ แต่ก็มีข้อขัดแย้งว่าของบางอย่างซึ่งไม่สำคัญและไม่จำเป็น ผู้ปกครองยังซื้อได้ เช่น เหล้า บุหรี่ เป็นต้น แต่ไม่อาจลงทุนซื้อหนังสือให้เด็กได้

(2) ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของอย่างอื่นมากกว่า เช่น ของเล่นราคาแพงๆ เป็นต้น แต่ไม่ซื้อหนังสือให้กับเด็ก

(3) ผู้ปกครองไม่มีเวลาฝึกให้เด็กรักการอ่านอาจเป็นเพราะจู้เจียดหรือไม่มีเวลา

(4) โรงเรียนไม่มีห้องสมุดหรือมีแต่ไม่ดีไม่มีบรรณารักษ์ ครูใหญ่ ผู้อำนวยการไม่สนับสนุนห้องสมุดแต่สนับสนุนอย่างอื่นมากกว่า

(5) วิธีการสอนของครู มุ่งการอ่านแบบเรียนอย่างเดียว ครูไม่มีโอกาสสอนให้นักเรียนค้นคว้าในห้องสมุด มีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน

(6) บรรณารักษ์ไม่มีกิจกรรมสนับสนุนแนะนำการอ่าน อาจจะเป็นเนื่องจากต้องไปสอนหนังสือด้วยก็ได้หรือโรงเรียนไม่สนับสนุนห้องสมุดให้ซื้อหนังสือใหม่ๆ และไม่มีชั่วโมงให้นักเรียนมาใช้ห้องสมุด

(7) มีหนังสือเด็กที่ไม่มีคุณภาพออกมามาก เช่น เรื่องผี เรื่องหวาดเสียว เรื่องไม่สมเหตุสมผล รูปเล่มไม่ดี กระดาษไม่ดี รูปภาพไม่สวย ตัวพิมพ์ไม่ชัดเจน ไม่ดึงดูดความสนใจเด็กก็ไม่อยากอ่าน

(8) เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กมีน้อย มักจะเป็นพวกนิทานต่างๆ ซึ่งได้ยินได้ฟังมาก่อน และเคยพิมพ์ออกเป็นเล่มแล้วซ้ำซากเป็นส่วนมาก

(9) ขาดแหล่งซื้อ สำหรับเด็กชนบท ไม่มีร้านขายหนังสือ มีแต่เมืองใหญ่ๆ เท่านั้น เช่น เชียงใหม่ โคราช เป็นต้น

(10) ขาดห้องสมุดประชาชน ถึงแม้ห้องสมุดประชาชนก็มีหนังสือที่ไม่เหมาะกับเด็ก

สำหรับสาเหตุที่คนไทยไม่มีนิสัยรักการอ่าน สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531, หน้า 54) ได้กล่าวไว้ดังนี้

(1) หนังสือและเอกสารต่างๆ มีอยู่ไม่เพียงพอกับการค้นคว้าหาความรู้

(2) กิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกนิสัยรักการอ่าน เช่น ไม่มีการส่งเสริมให้ใช้ห้องสมุด

(3) หนังสืออ่านสำหรับเด็กเป็นเอกสารที่สำคัญที่จะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านยังไม่สามารถผลิตออกมาเพียงพอกับความต้องการของเด็กและยังมีราคาแพงอยู่

(4) พื้นฐานการศึกษาของคนไทยทั่วไปยังอยู่เกณฑ์ต่ำทำให้ไม่เกิดนิสัยรักการอ่าน

(5) สถานที่สำหรับส่งเสริมการอ่านมีอยู่จำนวนน้อย

(6) ผู้ผลิตหนังสือยังเล็งเห็นเรื่องธุรกิจการค้า ทำให้ราคาหนังสือสูง ผู้มีรายได้น้อยจึงไม่สามารถจัดหาให้ลูกหลานของตนอ่านได้

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2536, หน้า 47) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่าน สรุปได้ดังนี้

(1) ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน

(2) ปัญหาการอ่าน

- (3) วัสดุสำหรับการอ่าน
- (4) ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน
- (5) ความบกพร่องทางร่างกาย
- (6) ความสามารถทางสมอง
- (7) ความพร้อมที่จะเรียนอ่าน
- (8) สภาพอารมณ์
- (9) สภาพเศรษฐกิจ
- (10) อิทธิพลจากสื่ออื่นๆ

จากปัญหาการอ่านข้างต้นสะท้อนได้ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่านซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถด้านภาษา สติปัญญา ปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น ทักษะคิด แรงจูงใจที่มีผลต่อการอ่าน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนจะเห็นได้ว่าสาเหตุที่เด็กไทยไม่รักการอ่านนั้นมีอยู่หลายประการ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรได้ศึกษาและหาทางแก้ไขเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านต่อไป

7. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการปลูกฝังจึงจะทำให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่านได้ นักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2536, หน้า 42-43) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับหลักการสอนและการปลูกฝังนิสัยในการอ่านไว้ ดังนี้

- (1) ครูควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน
- (2) ครูควรคำนึงถึงความสนใจในการอ่านและความแตกต่างในการอ่านของนักเรียน
- (3) ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (4) ครูควรมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี มองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน
- (5) ครูควรคำนึงถึงสายตาของนักเรียนด้วย เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ
- (6) ครูควรคำนึงถึงบุคลิกภาพของนักเรียนในขณะที่อ่านด้วย โดยเฉพาะท่าทางและการจับหนังสือ

- (7) ครูควรคำนึงถึงอัตราเร็วในการอ่านของนักเรียนและจะต้องหมั่นฝึกฝนนักเรียนอยู่เสมอ
 - (8) ครูควรเฟื่องถึงถึงการจับใจความสำคัญของข้อความที่นักเรียนอ่านและต้องฝึกฝนให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญได้ถูกต้อง
 - (9) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักจดบันทึกข้อความสำคัญ รู้จักเก็บรวบรวมให้เป็นหมวดหมู่
 - (10) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนใช้เหตุผล ความคิด และวิจารณ์ญาณ โดยจัดกิจกรรมเสริมให้แก่ นักเรียนขณะที่เรียนในชั้น
 - (11) ครูควรใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี เช่น อภิปราย สอนรายบุคคล เพื่อให้การเรียนการสอนทักษะการอ่านน่าสนใจและมีประสิทธิภาพ
 - (12) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสือหลายๆ ประเภทเพื่อให้นักเรียนจะได้มีประสบการณ์การอ่านอย่างกว้างขวาง
 - (13) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าจากห้องสมุด
 - (14) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่าน ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านแล้วคิดอย่างมีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ รู้จักวิเคราะห์เรื่องราว
 - (15) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียน แสวงหาความรู้จากการอ่านโดยการแนะนำให้นักเรียนเขียนบทความ เรียงความ สารคดี
 - (16) ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยที่ดีในการอ่าน โดยการจัดหาหนังสือเสนอรายชื่อหนังสือ จัดนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ หรือจัดอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ
- ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2536, หน้า 32) ได้แสดงทัศนะในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน สรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่านไม่อาจเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ จำเป็นจะต้องสร้างขึ้นมา การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กอายุยังน้อยๆ โดยการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ และความพร้อมในการอ่านให้แก่เด็กเสียก่อน พร้อมกับการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีความสนใจ กระหายใคร่อ่าน และเมื่อเด็กพร้อมที่จะเรียนอ่านจึงสอนอ่านจนสามารถอ่านเองได้ หลังจากที่เด็กสามารถอ่านหนังสือเองได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจะต้องดูแลเอาใจใส่ส่งเสริม สนับสนุนทุกวิถีทางอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กสนใจการอ่านมากยิ่งขึ้น และเมื่อพบสิ่งกีดขวางความสามารถและความสนใจการอ่านของเด็กจะต้องกำจัดให้หมดไปพร้อมกับให้กำลังใจจนนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นแก่เด็ก หลังจากเด็กได้ผลเป็นที่พอใจแล้ว ควรจะสนับสนุนรักษานิสัยรักการอ่านให้คงอยู่ในนิสัยของคนตลอดไป

การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตามที่ ขวัญดี อัครวฤทธิชัย และคณะ (2539, หน้า 61) อธิบายไว้ว่า จำเป็นต้องทำกันตั้งแต่วัยเด็ก โดยผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ในบ้าน ครู-อาจารย์ ตลอดจน สื่อมวลชนต่างๆช่วยกันส่งเสริม เมื่อเจริญวัยขึ้นแล้วก็ยังต้องพยายามรักษานิสัยที่ดีนี้ไว้ เพื่อจะได้ เป็นนักอ่านที่มีความสามารถต่อไป

ในวัยแรกเริ่มอ่าน ผู้ใหญ่อาจเร้าความสนใจเรื่องราวในหนังสือด้วยภาพ เล่าเรื่อง ประกอบภาพอ่านนิทานแล้วนำมาเล่า ชวนสนทนาถึงหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใด สิ่งเหล่านี้จะช่วยเด็ก ให้สนุกที่จะได้ชมภาพ ได้ฟังเรื่องเล่า ได้สนทนากันถึงเรื่องที่ได้อ่านแล้วและการกระตุ้นให้เกิด ความรู้สึกราวณาที่จะอ่านหนังสือต่อไป นอกจากนี้ในระยะแรกควรอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย และรสนิยมของตนเอง เพื่อจะได้เกิดความรู้สึกรักและพอใจที่จะอ่านหนังสือที่ชอบเสียก่อน แล้ว ค่อยขยายวงกว้างออกไปอ่านหนังสือประเภทอื่นๆ ด้วย

สิริอร อินทร์ตลาดชุม (2545, หน้า 67) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทของครูกับการ ส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

(1) การจัดตั้งชมรมหรือชุมชนนักอ่าน โดยรับสมัครสมาชิกที่สนใจเข้าร่วม กิจกรรม

(2) รมรงค์ส่งเสริมการอ่าน ด้วยการจัดให้ครูจัดหานิทานเรื่องสั้นๆ หนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์แต่ละคร โทรทัศน์ซึ่งกำลังอยู่ในความนิยมของเด็กๆ ก็จะช่วยให้เด็ก เป็นการกระตุ้นให้อยากอ่าน

(3) การใช้นาฏกการประกอบการสอน ตามปกตินักเรียนระดับมัธยมศึกษาจะมีความสามารถในงานประดิษฐ์และกิจกรรมการแสดง มีความคิดสร้างสรรค์ มีพลังและจินตนาการ

(4) การจัดนิทรรศการหนังสือหรือการปริทัศน์หนังสือ จะมีคุณค่าให้นักเรียน สนใจการอ่าน อยากรอ่านหนังสือ หรือทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงการหนังสือ

(5) หมวควิชาห้องสมุดและมุมหนังสือของหมวควิชา

(6) ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดยอาจให้ศึกษาค้นคว้าแล้วจัดทำเป็นรายงานวิชาการ เช่น เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม สารคดีท่องเที่ยว

(7) การจัดกิจกรรมประกวดการอ่าน ทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ

(8) การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา

(9) การจัดค่ายเยาวชนเพื่อการอ่าน

ไพพรรณ อินทนิล (2546, หน้า 70) ได้ชี้แจงว่า ในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรัก การอ่านนั้น เมื่อเด็กอ่านหนังสือออกแล้ว ควรจะมีขั้นตอนการส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องไป

เพื่อให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านตลอดชีวิต ผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู บรรณารักษ์ ซึ่งได้บอกกล่าวขั้นตอนการส่งเสริมโดยรวมๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 มุ่งมั่นตั้งใจ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่เริ่มตั้งแต่ก่อนที่ จะมีผู้ที่เราจะต้องส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ นั่นคือความตั้งใจที่จะเป็นพ่อแม่ที่ดี เป็นครูที่ดี และเป็นบรรณารักษ์ที่ขยันขันแข็ง วิธีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม คือ

องค์ประกอบของการเป็นครูและเป็นบรรณารักษ์ที่ดี

(1) ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ให้สำเร็จ และตั้งใจเตรียมใจที่จะนำความรู้ที่ดีไปใช้ ให้เป็นประโยชน์

(2) สร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ ความรักการอ่าน

(3) มีความขยัน มีความต่อเนื่อง ไม่ท้อแท้

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมลูกให้อ่านหนังสือ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของผู้ที่เป็นพ่อเป็นแม่ เวลาที่เหมาะสมที่สุดคือเวลาฝึกหัดนั่งกระ โจนในตอนเช้า ที่จะพูดอธิบายรูปภาพในหนังสือให้เด็กฟัง

ขั้นตอนที่ 3 สถานที่อ่านหนังสือ สำหรับครู ทำมุมอ่านหนังสือไว้ในห้องเรียน บรรณารักษ์ทำให้อ่านหนังสือสำหรับเด็ก ให้มีบรรยากาศสวยงามสบายๆ เหมือนอยู่บ้าน ให้สามารถ นอนอ่านได้ ทำให้เด็กไม่เคร่งเครียด

ขั้นตอนที่ 4 ชื้อหนังสือสม่ำเสมอ บรรณารักษ์ควรซื้อหนังสือใหม่สม่ำเสมอ เพื่อ กระตุ้นความสนใจของเด็ก

ขั้นตอนที่ 5 อธิบายความรู้ บรรณารักษ์ควรนำสิ่งที่เห็นว่าน่าสนใจมาจัดแสดงพร้อม คำอธิบาย เช่น มะเขือพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีรูปร่างแปลกๆ สีสดต่างๆ การทำเช่นนี้เป็นการกระตุ้นให้เด็ก เป็นคนใฝ่รู้

ขั้นตอนที่ 6 ทบทวนसानฝัน ครูและบรรณารักษ์อาจจะคัดเลือกรูปภาพจากหนังสือ ต่างๆมาถ่ายเอกสาร มาคิดไว้ให้เด็กเขียนคำบรรยายสนุกๆ แล้วนำมาอ่านกัน หรือให้เด็กทายว่าเป็น ภาพจากหนังสืออะไร แข่งขันกัน ทำให้เด็กสนุกที่จะหยิบหนังสือมาเปิดอ่าน

ขั้นตอนที่ 7 ให้รางวัลเป็นหนังสือ พ่อแม่ ครู และบรรณารักษ์ ควรให้รางวัลเล็กๆ เป็นหนังสือดีกว่าขนม เช่น วันเกิด รางวัลชนะเลิศการประกวด รางวัลเรียนดี ฯลฯ ทำให้เด็กรักหนังสือ รักการอ่าน

สรุปได้ว่า “นิสัยรักการอ่าน ไม่ใช่พันธุกรรม ไม่ใช่พรสวรรค์ แต่เกิดจากการ ปลุกฝัง” โลกของการอ่านกำลังเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ทั้งในรูปลักษณะของสิ่งที่อ่าน รสนิยมของ คนอ่าน เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ รวมไปถึงขนาดของสิ่งพิมพ์ แต่ไม่ว่า จะมีการเปลี่ยนแปลง ใดๆ การอ่านก็ยังมีค่าอย่างไม่มีวันลดเลือนหายไปอย่างแน่นอน ดังนั้นการปลุกฝังนิสัย

รักการอ่านนั้นมีอยู่หลายวิธีที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะกับเด็กเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านต่อไป

8. การสร้างนิสัยในการอ่าน

การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นหน้าที่ของทุกคน โดยทุกคนต้องพยายามฝึกตนเป็นนักอ่านที่ดีและช่วยสนับสนุนส่งเสริมชักชวนให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของการอ่านให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน (กรมวิชาการ, 2529, หน้า 11) แต่นิสัยรักการอ่านของคนแต่ละชาติมีความแตกต่างกันมากหากจะสังเกตการณ์อ่านของคนในยุโรปและอเมริกาแล้วเห็นได้อย่างชัดเจนว่าคนยุโรปและอเมริกาอ่านหนังสือมากกว่าคนเอเชียโดยเฉพาะเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคนไทยแล้วจะเห็นได้ชัดเจนมากคือคนยุโรปหรืออเมริกาไม่ว่าจะเดินทางไปพักผ่อนที่ใดมักจะนำหนังสือติดตัวไปด้วยส่วนคนไทยนั้นมักจะใช้เวลาไปกับการรับประทานอาหาร เจริญผล สุวรรณ โชติ (2542, หน้า 1) ซึ่งในเรื่องนี้ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531, หน้า 195-196) ได้อธิบายถึงสาเหตุที่คนไทยไม่มีนิสัยรักการอ่านมีสาเหตุดังต่อไปนี้

(1) หนังสือตำราและเอกสารต่างๆมีอยู่ไม่เพียงพอกับการค้นคว้าหาความรู้เด็กถูกบังคับให้อ่านหนังสือเพียงเล่มเดียวคือหนังสือเรียนเช่นสมัยก่อนอ่าน "หนังสือนิทานอีสป" เรื่องเดียวหรือแม้การซื้อหามาอ่านเองก็มีราคาแพงเกินกำลังซื้อของประชาชนที่อยู่ในระดับเศรษฐกิจต่ำและในระดับกลาง

(2) กิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกนิสัยในการอ่าน เช่นไม่มีการส่งเสริมให้ใช้ห้องสมุดเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้วจึงไม่มีนิสัยที่จะศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดประชาชนหรือแหล่งค้นคว้าอื่นๆ

(3) หนังสืออ่านสำหรับเด็กเป็นเอกสารที่สำคัญที่จะปลูกฝังเด็กให้มีนิสัยรักการอ่านยังไม่สามารถผลิตออกมาเพียงพอกับความต้องการของเด็กเท่าที่ควรจะมีในโลกบรรณพิภพและยังมีราคาแพงอยู่เป็นอันมากเด็กที่มาจากครอบครัวระดับต่ำและระดับกลางไม่สามารถที่จะซื้อหามาอ่านได้

(4) พื้นฐานการศึกษาของคนไทยทั่วไปยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำคืออยู่ในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่การรักการอ่านจึงยังไม่เกิดขึ้น

(5) สถานที่สำหรับการส่งเสริมการอ่านมีอยู่จำนวนน้อยเช่นห้องสมุดประชาชนที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2459 ยังมีอยู่ทั่วประเทศประมาณ 300 แห่งต่อประชากร 50 ล้านคนห้องสมุดประชาชนจึงไม่มีที่ท่าว่าจะเพียงพอกับคนอ่าน

(6) ผู้ผลิตหนังสือยังสังเกตเห็นเรื่องของการค้าขายหนังสือและไม้กล้าที่จะลงทุนสูงที่จะผลิตหนังสือเด็กจึงให้ราคาหนังสือเด็กยังคงมีต้นทุนสูงผู้มีรายได้น้อยจึงไม่สามารถจัดหาให้ลูกหลานของตนได้

จากสาเหตุ 6 ประการเห็นได้ว่าการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ควรกระทำและทำได้อย่างมีขั้นตอนโดยเริ่มต้นจากที่บ้านซึ่งมีพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กมีความสนใจในการอ่านอยู่เสมอจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กมาไว้ในบ้านพยายามสนทนากับเด็กในเรื่องที่เขาอ่านสอนและกระตุ้นให้สมาชิกในบ้านรู้จักหาคำตอบและแก้ปัญหาจากหนังสือหรือให้หนังสือเป็นของขวัญแก่สมาชิกในครอบครัวเป็นต้น (กรมวิชาการ, 2529, หน้า 11)

นอกจากนี้สถาบันที่จะช่วยเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านคือ โรงเรียนซึ่งโรงเรียนจะเป็นสถาบันที่สนองจากสถาบันครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กและยังมีสถาบันอื่นๆเช่นองค์กรและสมาคมต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดยเฉพาะเป็นอันมากแม้ว่าการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่เด็กจะต้องใช้ระยะเวลาที่จริงแต่ได้ผลคุ้มค่าเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนครูผู้สอนจะมีได้สอนลูกหลานหรือลูกศิษย์ไปตลอดชีวิตในอนาคตเมื่อเด็กโตขึ้นจะต้องพบกับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆถ้าเด็กมีนิสัยรักการอ่านก็อาจหาทางแก้ปัญหาโดยอาศัยหนังสือเป็นเครื่องมือได้ (จุฑามาศ สุวรรณ โครธ, 2519, หน้า 30)

9. วิธีการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน

วิธีการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านมีหลายวิธีด้วยกันแต่วิธีหนึ่งที่ทางห้องสมุดทำได้คือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านขึ้นภายในห้องสมุดในเรื่องนี้ได้ผู้ที่ให้ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

แม้นมาส ซวลิต (2529, หน้า 218) อธิบายว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือการกระทำต่างๆเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่านพยายามพัฒนาการอ่านของตนจนถึงระดับอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัยส่วน อักษร รุ่งมณี (2520, หน้า 51) ให้ความเห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านหมายถึงสภาพการเรียนรู้ที่เด็กได้ใช้ทั้งร่างกายและสมองในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านเช่นการเล่านิทานการอ่านนิทานการแสดงละครเป็นต้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในการอ่านทั้งทางด้านความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

จากคำนิยามข้างต้นพอสรุปได้ว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือการกระทำที่จัดขึ้นกระตุ้นและชักจูงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจในการอ่านซึ่งจะมีผลไปถึงการพัฒนาการอ่านในด้านต่างๆ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของบรรณารักษ์ จินดา จำريญ (2530, หน้า 29) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

(1) เพื่อให้เด็กรักการอ่านหนังสือและเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือให้แก่เด็ก

(2) เพื่อให้เด็กรู้จักเสาะแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินตามความต้องการและความสนใจของตนเองในยามว่าง

(3) เพื่อให้เด็กรู้จักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การที่ห้องสมุดจะจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของห้องสมุดโดยมีครูบรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินการตลอดจนดูแลรับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

วณิฐา ปนวงศ์สานต์ (2521, หน้า 7-8) และธาดาศักดิ์ วชิรปริษาพงษ์ (2520, หน้า 19) ได้กล่าวไว้คล้ายคลึงกันว่าในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครูบรรณารักษ์จะต้องคำนึงถึง

(1) วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีหลายชนิดผู้จัดควรมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมว่าเพื่อมุ่งหวังอะไรเช่นเพื่อให้รักการอ่านเพื่อให้ใช้ห้องสมุดเป็นหรือเพื่อให้รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าจะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บรรณารักษ์จะต้องวางจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

(2) จัดเพื่อใครในที่นี้หมายถึงผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นๆ ถ้าเป็นห้องสมุดโรงเรียนนักเรียนจะเป็นผู้ได้รับผลในการจัดกิจกรรมแทบทุกชนิดส่วนที่ผู้สอนได้รับนั้นเป็นผลพลอยได้

(3) จัดอะไรเมื่อกำหนดวัตถุประสงค์และทราบว่ามีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นใครแล้วบรรณารักษ์จะต้องพิจารณาทันทีว่าควรจัดกิจกรรมประเภทใดจึงจะเหมาะสมที่สุดเช่นกิจกรรมที่ชวนให้สนใจหนังสือหรือทายปัญหา

(4) การเตรียมตัวเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องมีการจัดเตรียมวางแผนการจัดอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดผลสำเร็จถ้าบรรณารักษ์ขาดการเตรียมตัวในการจัดกิจกรรมก็จะเสียเวลาและแรงงานทำให้ผลที่ออกมาไม่น่าพอใจ

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่จัดขึ้นในห้องสมุดมีหลายแบบ แม้นมาศ ชวลิต (2529, หน้า 223-224) ได้รวมกลุ่มของกิจกรรมตามลักษณะกิจกรรมดึงดูดความสนใจโดยทางประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไว้ 4 ประเภทคือ

(1) กิจกรรมซึ่งเร้าประสาทสัมผัสหมายถึงกิจกรรมที่ใช้เสียงและคำพูดเป็นหลัก กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่การเล่านิทานให้ฟังการเล่าเรื่องหนังสือการอ่านหนังสือให้ฟังการแนะนำหนังสือด้วยปากเปล่าการบรรยายการอภิปรายการโต้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือการบรรเลงดนตรีและการร้องเพลงจากบทละครเรื่องกิจกรรมประเภทนี้ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน

(2) กิจกรรมที่เราจักยุทธศาสตร์หมายถึงกิจกรรมที่ชวนให้ดูฟังพินิจและอ่าน ความหมายของสิ่งที่เห็นกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่การจัดแสดงภาพชนิดต่างๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือและสิ่งของ โดยมีคำบรรยายอธิบายสิ่งที่แสดงกิจกรรมประเภทนี้มุ่งให้ผู้ชมใช้สมาธิใน การชม

(3) กิจกรรมซึ่งเราโสดและจักยุทธศาสตร์ในขณะเดียวกันเป็นกิจกรรมซึ่งชวนให้ ฟังและดูไปพร้อมๆ กันประสานประสาททั้งสองให้ทำงานร่วมกันเช่นเล่นนิทานโดยให้ดู ภาพประกอบซึ่งจัดเตรียมไว้โดยเฉพาะเล่นนิทานและให้ดูภาพประกอบในหนังสือเล่นนิทานโดยใช้ ทัศนวัสดุประกอบฉากภาพนิ่งซึ่งมีคำบรรยาย

(4) กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมกันกิจกรรมทำนองนี้ช่วยให้ผู้เป็น เป้าหมายเกิดความสุขและภาคภูมิใจรู้สึกว่าคุณเองมีความสามารถเช่นเมื่อเล่นนิทานแล้วก็ให้ผู้ฟัง วาดภาพประกอบให้แสดงท่าทางประกอบให้ร้องเพลงตามตัวละครในนิทานที่แข่งขันเล่าเรื่องที่ได้ ฟังไปแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่เกี่ยวกับการอ่าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้นำเสนอข้อมูล การจัดการ เรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาตรา 23 ได้นำพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาใช้ในการจัดการศึกษา ได้กล่าวไว้ดังนี้

มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดได้ ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่าง ต่อเนื่อง ผสมผสานความรู้สาระด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

2. นโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นวัฒนธรรมในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ ปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และแข่งขัน การอ่านจึงเป็นวิธีที่ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแนวคิดใหม่ๆ อันจะพัฒนาตนเอง และรู้จักปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ใช้การอ่านเป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการสร้างสรรคสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ จึงกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านไว้ ดังนี้

นโยบายที่ 1 สร้างจิตสำนึก และแรงจูงใจให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา เห็นความสำคัญของการอ่าน

นโยบายที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และใน โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง หลากหลายและสม่ำเสมอ

นโยบายที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

นโยบายที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้การอ่านในกระบวนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น

3. มาตรการการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ มาตรการการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้ว่า เพื่อให้บรรลุตามนโยบายส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดมาตรการสำคัญเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

มาตรการที่ 1 สร้างความตระหนักให้นักเรียน ครู บริหาร สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญของการอ่าน

มาตรการที่ 2 กระตุ้นและปลุกฝังให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอ่านอย่างต่อเนื่อง

มาตรการที่ 3 จัดสถานที่สภาพแวดล้อม และบรรยากาศให้เอื้อต่อการอ่าน

มาตรการที่ 4 ประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

มาตรการที่ 5 กำหนดแผนกิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

มาตรการที่ 6 จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง หลากหลายและสม่ำเสมอ

มาตรการที่ 7 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการห้องสมุดที่มีคุณภาพ

มาตรการที่ 8 พัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต

มาตรการที่ 9 ปรับแนวคิด ให้ความรู้ และพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นความสำคัญของการอ่าน

มาตราที่ 10 บัญญัติว่า การอ่านในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินทุก
กลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น

ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิด ของนักการศึกษาทางด้านจิตวิทยา และด้าน
ภาษาศาสตร์ให้ความหมายเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

ธงชัย พรหมปก (2540, หน้า 40) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความสามารถ
แปลสัญลักษณ์ของตัวหนังสือเป็นความคิดได้ ผู้อ่านทำความเข้าใจหนังสือในรูปของความคิด
ตลอดเวลาที่อ่านในความหมายของเขาเอง

กรมวิชาการ (2540, หน้า 1) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่านคือ การอ่านออกเสียง อ่าน
จับใจความ เพื่อให้เข้าใจสามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้อย่างชัดเจน

Strang (1969, p. 4 อ้างถึงใน พรเพ็ญ พุ่มสะอาด, 2543, หน้า 8) อธิบายว่า ความเข้าใจ
ในการอ่านเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญและรายละเอียดปลีกย่อยได้ ผู้ที่มีความเข้าใจ
ในการอ่านจะสามารถเข้าใจความสำคัญหรือสรุป โครงเรื่องของสิ่งที่อ่าน หรือสามารถเข้าใจ
ความสัมพันธ์ต่างๆ ของสิ่งที่อ่านได้

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในการที่จะเข้าใจในสิ่งที่ตนได้อ่านนั้นต้องมีพฤติกรรมที่
แสดงออกหลายประการ ได้แก่ การจับใจความ สามารถเข้าใจความสำคัญ หรือสรุปโครงเรื่องของ
สิ่งที่อ่าน และผสมผสานความรู้ ความคิดใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิม และสามารถสรุปและประเมินค่า
ในสิ่งที่อ่านได้

1. องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

Adams and Bruce (1980, p. 37) และ Wittrock (1981, p. 230) มีความเห็นสอดคล้อง
กันว่าพื้นความรู้เดิม (schema) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ ถ้าผู้อ่านมี
ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านมาบ้างแล้วจะเกิดการประสานความรู้เชื่อมโยง
ระหว่างพื้นความรู้เดิมกับสิ่งที่อ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

Finocchiaro and Brumfit (1983, p. 144) ให้ทัศนะว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผล
ต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ ได้แก่ ความสามารถในการเดาหรือคาดคะเนความหมาย ความรู้ ในเรื่อง
โครงสร้างทางภาษา ความรู้และความคุ้นเคยด้านคำศัพท์และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความรู้ใน
เรื่องกลวิธีในการอ่านแบบต่างๆและพัฒนาการด้านอัตราเร็วในการอ่าน

สุรนันทน์ มั่นเศรษฐวิทย์ (2540, หน้า 98) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านที่สำคัญมี 3 ประการ ซึ่งสรุปได้คือประการแรก คือ สารที่ใช้อ่านควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของผู้อ่านในระดับชั้นเรียนนั้นๆ นอกจากนั้นเรื่องของสารที่ใช้อ่านควรมีเนื้อหาตรงกับความสนใจของนักเรียนด้วย ประการที่สอง ครูควรคำนึงถึงความพร้อมในการอ่านของผู้อ่านทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และประสบการณ์ทางภาษาที่ได้รับจากที่บ้านและทางโรงเรียนทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการเห็นด้วยตา ประการสุดท้าย กระบวนการในการอ่านซึ่งเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการอ่านเริ่มตั้งแต่ท่าทางในการอ่าน การจัดหนังสือ การวางระยะห่างระหว่างสายตากับตัวอักษร การเคลื่อนไหวตา การกวาดสายตา โดยสมองจะทำหน้าที่รับรู้ และแปลสัญลักษณ์ของตัวอักษร ถ้าเป็นการอ่านในใจจะใช้กระบวนการ “See and Think” กล่าวคือ เมื่อสายตารับรู้สัญลักษณ์ที่เป็นอักษรก็จะส่งไปให้สมองคิดเพื่อแปลความ ถ้าเป็นการอ่านออกเสียงจะใช้กระบวนการ “See, Say and Think” เมื่อสายตารับรู้ตัวอักษรก็จะเปล่งเสียงและให้สมองแปลความ คำ และข้อความที่อ่านนั้นอีกครั้งหนึ่ง ในการอ่านออกเสียงยังต้องคำนึงถึงน้ำเสียงที่เปล่งออกมา การเว้นวรรคตอนและความถูกต้องในการออกเสียงอีกด้วย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการอ่านเกี่ยวข้องกับวัยและความสามารถของผู้อ่าน สิ่งแวดล้อม อารมณ์ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ความหมายของสาร การเลือกความหมาย และการนำไปใช้ รวมไปถึงสารที่นำมาใช้อ่าน กระบวนการในการอ่าน โดยผู้อ่านควรมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และสังคม มีความสามารถในการอ่านเหมาะกับระดับของสารที่นำมาใช้เป็นสื่อและได้รับการฝึกฝนให้อ่านตามลำดับขั้นของกระบวนการอ่านจึงจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการอ่าน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน

มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านซึ่งมีแนวคิดที่น่าสนใจหลายแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจในการอ่านดังเช่น แชลแมน (เสาวลักษณ์ รัตนวิเศษ, 2545, หน้า 24-25 อ้างอิงจาก Chapman, 1987) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน 3 ประการ ดังนี้ คือ

(1) ความรู้หรือประสบการณ์เดิม (Schema) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านมีความสามารถทางการอ่านแตกต่างกันหมายถึงว่า ผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจะสามารถเข้าใจเรื่องได้เร็วและดีกว่า

(2) อภิปัญญา (Metacognition) หมายถึง ความสามารถของผู้อ่านในการเข้าใจกระบวนการคิดของตนในการตีความ การเดาความหมายของบริบทให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน

(3) โครงสร้างข้อความ (Text structure) โครงสร้างของข้อความเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาของเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี โครงสร้างข้อความแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะตัว หากผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ และเข้าใจโครงสร้างของบทอ่านจะทำให้อ่านเรื่องได้ง่ายขึ้นเข้าใจจุดประสงค์ในการอ่านชัดเจนขึ้น

Williams (1986, pp. 3-12) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

(1) ความรู้ในระบบการเขียน (Knowledge of the writing-system) คือความรู้เกี่ยวกับการประสมตัวอักษร การสะกดคำ และรู้การจดจำคำเหล่านั้นได้

(2) ความรู้ในเรื่องของตัวภาษา (Knowledge of the language) หมายถึงการที่ผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้ในด้าน รูปแบบของคำ การเรียบเรียงคำ โครงสร้างและไวยากรณ์ของภาษาที่ใช้เขียน

(3) ความสามารถในการตีความ (Ability to interpret) การอ่านมิได้หมายถึงเฉพาะการทำความเข้าใจในแต่ละประโยคเท่านั้น แต่ผู้อ่านต้องสามารถมองภาพรวมและพิจารณาความสัมพันธ์ของแต่ละประโยคเพื่อใช้ในการตีความของเรื่องที่อ่านได้เข้าใจและถูกต้อง

(4) ความรู้รอบตัว (Knowledge of the word) หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านที่จะนำมาใช้ในการอ่าน ถ้าหากผู้อ่านมีความรู้หรือประสบการณ์ในการอ่านมากเท่าใด ก็ยังสามารถเลือกความรู้หรือประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยงกับความรู้ในบทอ่านของผู้เขียนได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนที่ต้องการสื่อและสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและดียิ่งขึ้น

(5) เหตุผลในการอ่านและวิธีการอ่าน (Reason for reading and styles) เหตุผลหรือจุดประสงค์ในการอ่านจะมีผลต่อการเลือกวิธีอ่าน ดังนั้นในการอ่านแต่ละครั้งผู้อ่านจะต้องทราบว่าตนจะอ่านอะไร อ่านเพื่อสิ่งใด และจะเลือกวิธีใดในการอ่านจึงจะเหมาะสม

สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านนอกจากผู้อ่านจะต้องอาศัยความรู้ทางภาษาและความรู้ทางด้านคำศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างข้อความ ความรู้เดิม ความรู้รอบตัวเพื่อช่วยให้ผู้อ่านสรุป และตีความเรื่องที่อ่านได้แล้ว ผู้อ่านยังจะต้องอาศัยระดับความเข้าใจเพื่อช่วยในการเลือกทักษะการอ่านให้เหมาะสมกับการอ่านในแต่ละระดับนั้นๆ

3. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านเกี่ยวข้องกับความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่างๆ ดังที่มีผู้ให้คำอธิบายไว้ ได้แก่

Smith (1973, p. 160) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับความเข้าใจตามตัวอักษร ถือเป็นความเข้าใจขั้นพื้นฐาน คือ เป็นการแปลความหมายตัวอักษรที่ปรากฏ ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ เพราะผู้เขียนได้เขียนแสดงไว้อย่างชัดเจน

(2) ระดับความเข้าใจขั้นตีความเป็นการอ่านที่สูงกว่าระดับที่ 1 ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่านได้ลึกซึ้งกว่าระดับที่ 1 ผู้อ่านต้องใช้การแปลความหรือตีความซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้โดยตรง หากแต่เป็นความหมายที่แฝงในเรื่อง

(3) ระดับความเข้าใจขั้นวิเคราะห์ วิเคราะห์เป็นระดับการอ่านที่ผู้อ่านที่ต้องมีพื้นฐานความสามารถเข้าใจความหมายระดับที่ 1 และที่ 2 อยู่ก่อนแล้ว ในระดับความเข้าใจขั้นวิเคราะห์ในขั้นนี้ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดของตนมาช่วยวิเคราะห์ตัดสิน และประเมินค่า สิ่งที่อ่านด้านคุณภาพ คุณค่า และความถูกต้อง

Burmister (1974, pp. 147-149) ได้แบ่งระดับที่ความเข้าใจในการอ่านโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานจาก แซนด์ส (Sandas) ซึ่งดัดแปลงมาจาก Bloom's Taxonomy ออกเป็น 7 ระดับ คือ

(1) ระดับความจาคือ การจา หรือเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงวันที่คาจากัดความใจความสำคัญของเรื่อง และลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง

(2) ระดับการแปลความที่จะเป็นการนำข้อความหรือสิ่งที่เข้าใจไปแปลเป็นรูปอื่นๆเช่น การแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความ การนำใจความสำคัญของเรื่องไปแปลเป็นแผนภูมิหรือแผนที่ และในทานองเดียวกัน อาจแปลแผนที่หรือแผนภูมิเป็นข้อความ การนำเรื่องสั้นไปทาเป็นละคร หรือการนำละครไปทาเป็นเรื่องสั้น รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งด้วย

(3) ระดับการตีความหมายคือ การเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้ เช่น หาเหตุเมื่อกำหนดผลออกมา ให้คาดการณ์ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ต่อไปข้างหน้า และการจับใจความของเรื่องที่ผู้เขียนมิได้บอกไว้

(4) ระดับการประยุกต์ใช้ เป็นการเข้าใจหรือมองเห็นหลักการแล้วจะนำหลักการไปประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ

(5) ระดับการวิเคราะห์ คือ การเข้าใจ และรู้ในแง่ของการตรวจตราส่วนย่อยที่ประกอบเข้าในส่วนเต็ม เช่น การวิเคราะห์โฆษณาชวนเชื่อ และการแยกแยะ การวิเคราะห์ บทประพันธ์ การรู้ถึงการให้เหตุผลที่ผิดๆ ของนักเรียนมีจุดมุ่งหมายใดในการเขียนและใช้เทคนิคการเขียนอย่างไร เป็นต้น

(6) ระดับการสังเคราะห์ คือความสามารถในการนำความคิดที่เห็นได้จากแหล่งต่างๆ มาผสมผสานเรียบเรียงขึ้นใหม่

(7) ระดับการประเมินผล เป็นการวางแผนแล้วตัดสินใจที่อ่านโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นบรรทัดฐาน เช่น เรื่องราวที่อ่านมีลักษณะอย่างไร แสดงความคิดเห็นจินตนาการและความเชื่อในเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองท่านได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน เมื่อนามาเปรียบเทียบกัน จะได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบระดับความเข้าใจในการอ่านระหว่างเบอร์มิสเตอร์ (Burmister) กับ สมิธ (Smith)

ระดับความเข้าใจในการอ่าน	
เบอร์มิสเตอร์ (Burmister)	สมิธ (Smith)
1. ระดับความเข้าใจ	ระดับความเข้าใจตามตัวอักษร
2. ระดับการแปลความ	
3. ระดับการตีความ	ระดับความเข้าใจขั้นตีความ
4. ระดับการประยุกต์ใช้	
5. ระดับการวิเคราะห์	ระดับความเข้าใจขั้นวิเคราะห์วิจารณ์
6. ระดับการสังเคราะห์	
7. ระดับการประเมินผล	

จากตารางที่ 2.1 ผลการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า การแบ่งระดับเบอร์มิสเตอร์และของ สมิธสอดคล้องกัน โดยของเบอร์มิสเตอร์ แบ่งละเอียดเป็น 7 ระดับ ส่วน ของสมิธ แบ่งเป็น 3 ระดับใหญ่ๆ เท่านั้น

สรุปแล้วความเข้าใจในการอ่านในแต่ละลักษณะล้วนมีความสัมพันธ์กันเช่น ผู้อ่านต้องอาศัยความเข้าใจระดับตรงตามตัวอักษร เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจในระดับอื่นๆ เมื่อเกิดความเข้าใจแล้ว ผู้อ่านจะต้องรู้จักการอ่านขั้นตีความ จับใจความ เรียงลำดับเหตุการณ์ รู้จักเหตุผลสรุปความ เป็นต้น

แนวคิดการเล่าเรื่องจากหนังสือ

1. ความหมายการเล่าเรื่องจากหนังสือ

จินดา จำเริญ (2534, หน้า 120) กล่าวว่า การเล่าเรื่องจากหนังสือ หมายถึง การพูดเกี่ยวกับหนังสือ ได้แก่

(1) การบรรยายเรื่องราวในหนังสือให้ฟัง โดยหยิบยกประเด็นที่น่าสนใจ จะเป็นเนื้อเรื่อง ข้อคิดเห็นของผู้แต่ง ภาพพจน์ซึ่งผู้แต่งบรรยายอย่างแจ่มชัด ลักษณะนิสัยของตัวละคร จะเป็นเรื่องราวจากหนังสือประเภทใดก็ได้ เรื่องจากการเล่าเรื่องมีวัตถุประสงค์จะให้ผู้ฟังสนใจอยากอ่านหนังสือด้วยตนเอง บางครั้งผู้เล่าเรื่องอาจจะไม่กล่าวถึงตอนจบของเรื่อง ปล่อยให้ผู้ฟังอ่านเอง

(2) การนำหนังสือมาพูดให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ โดยเลือกจุดเด่นของหนังสือมาเล่า พร้อมทั้งมีหนังสือมาแสดงในขณะที่กำลังเล่าด้วย เป็นวิธีชักชวนให้ผู้ฟังสนใจหนังสือเล่มนั้นๆ ด้วย เพื่อจะได้อยากอ่านเอง

(3) การนำเรื่องเกี่ยวกับหนังสือมาเล่าให้ฟัง มีความมุ่งหมายเป็นการเชิญชวนให้อ่านหนังสือนั้น ข้อสำคัญที่สุดคือ เลือกเรื่องที่ตีมาพูดและไม่วิจารณ์เรื่อง อาจได้แก่เรื่องที่ได้รับรางวัล เรื่องที่มีเนื้อเรื่องดี เรื่องอ่านสนุก เรื่องที่มีความงามในเชิงภาษา เรื่องแปลก เรื่องที่คิดค้นมาอย่างดี เป็นต้น

นอกจากนี้ การเล่าเรื่องจากหนังสือ จัดว่าเป็นการแนะนำการอ่านหรือการเสนอวิธีหนึ่ง เพื่อเร้าใจและจูงใจให้เกิดความสนใจในหนังสือที่ผู้เสนอเห็นว่ามีความสำคัญแก่การอ่าน

สรุปได้ว่าการเล่าเรื่องจากหนังสือ หมายถึง การนำเรื่องเกี่ยวกับหนังสือเล่าให้ฟัง โดยเลือกประเด็นที่น่าสนใจ เช่น เนื้อเรื่อง ข้อคิดของผู้แต่งที่ทำให้เกิดภาพพจน์อย่างแจ่มชัด ลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง ฯลฯ เป็นวิธีการเร้าและจูงใจให้ผู้ฟังเกิดความสนใจอยากอ่านหนังสือเล่มนั้นๆ ด้วยตนเอง เรื่องที่นำมาเล่าอาจจะเป็นเรื่องที่ได้รับรางวัล เรื่องที่มีเนื้อเรื่องดี เรื่องอ่านสนุก เรื่องที่มีความงามในเชิงภาษา เรื่องแปลก และเรื่องที่น่าสนใจอื่นๆ

จุดประสงค์

การเล่าเรื่องจากหนังสือนั้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การที่บรรณารักษ์หรือครูพูดชี้แจง เรื่องหนังสือที่น่าอ่านให้เด็กฟังอย่างหนึ่ง ซึ่งบรรณารักษ์เป็นผู้พูดเป็นส่วนมาก เด็กเป็นผู้ฟัง อีกลักษณะหนึ่งคือ การที่บรรณารักษ์จัดให้เด็กๆ สนทนากันเองเกี่ยวกับหนังสือ ซึ่งบางครั้งก็เรียกว่าอภิปรายเรื่องหนังสือ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสนใจ และความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องหนังสือ เสนอแนะหนังสือที่เด็กจะได้รับประโยชน์ และช่วยทำให้เด็กเข้าใจดียิ่งขึ้นว่า หนังสือที่ดีควรจะเป็นอย่างไร

การเล่าเรื่องจากหนังสือมีจุดประสงค์เพื่อจูงใจให้เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสนใจในการอ่าน รู้จักหนังสือ รู้จักหนังสือ รู้จักอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หรือจะหยิบหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาสนทนาเชิงวิจารณ์ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสามารถในการวินิจฉัยคุณค่าของหนังสือ สุดท้ายจุดประสงค์ของการจัดแต่ละคราว

การเล่าเรื่องจากหนังสือ รัชฎวณ อินทรกำแหง ได้กล่าวไว้ว่า การเล่าเรื่องจากหนังสือ มีประโยชน์ในด้านการจูงใจให้สนใจหนังสือ รู้จักหนังสือ นักเขียน และจูงใจให้รักการอ่าน

นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความสนใจ และความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องหนังสือ เป็นการเสนอแนะหนังสือที่เด็กที่จะได้รับประโยชน์ และช่วยทำให้เด็กเข้าใจดียิ่งขึ้นว่าหนังสือที่ดีควรจะเป็นอย่างไร

การเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สนทนาหรือผู้บรรยายจะต้องเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี เตรียมรู้จักผู้ฟัง เตรียมหนังสือ เพื่อตั้งจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมนี้แต่ละครั้ง

การเตรียม

1. การเตรียมรู้จักผู้ฟัง คือ ผู้เล่าจะต้องรู้ว่าผู้ฟังเป็นนักเรียนระดับใด มีความสนใจหรือความต้องการอย่างไร หรือนักเรียนมีปัญหาในด้านการอ่าน ไม่รู้จักหนังสือในสาขาวิชาต่างๆ ที่น่าสนใจ หรืออ่านแต่นวนิยายอย่างเดียว การเล่าเรื่องจากหนังสือสำหรับเด็กที่อยู่ในวัยเริ่มสนใจการอ่าน มีดังต่อไปนี้

1.1 เด็กวัย 8-12 ปี เป็นวัยที่เริ่มสนใจสิ่งแปลกใหม่ ดังนั้น การเล่าเรื่องจากหนังสือควรมีหนังสือหลายๆ ประเภท

1.2 การเลือกหนังสือไม่ควรกำหนดลงไปตายตัว แม้ว่าจะเลือกโดยดูจากระดับชั้นเรียนหรือระดับความสามารถในการอ่าน

1.3 เด็กจะมีความกระตือรือร้นอยากอ่านเรื่องประเภทต่างๆ เด็กบางคนจะชอบเรื่องเพื่อฝัน มหัศจรรย์ หรือนวนิยาย ดังนั้นจึงควรจัดหาหนังสือทุกประเภทไว้

1.4 ควรคำนึงว่า หนังสือดีมีประโยชน์สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจได้ เมื่อรู้จักกลุ่มผู้ฟังหรือได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ฟังแล้ว ผู้เล่าจะได้กำหนดจุดประสงค์ของการเล่าเรื่องจากหนังสือในครั้งนั้น และจะได้จัดเตรียมหนังสือเพื่อใช้ในการเล่าเรื่องต่อไป

2. การเตรียมหนังสือ เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผู้ฟังแล้ว ผู้เล่าควรเตรียมหนังสือตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาความยากง่าย เหมาะกับความรู้อุณหภูมิของผู้ฟังด้วย

การเลือกหนังสือต้องให้พอเหมาะกับระยะเวลาในการเล่าแต่ละครั้งประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับความสนใจของกลุ่มผู้ฟัง และขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เล่าเองด้วย

บางเรื่องมีสาระสำคัญมาก บางเรื่องน้อย บางเล่มกล่าวถึงเพียง 2-3 ประโยค หรือบางเล่มบอกเพียงชื่อเท่านั้น

3. การเตรียมตัวของผู้เล่า เมื่อเลือกหนังสือได้ครบตามความต้องการแล้ว ควรดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 อ่านหนังสือทุกเรื่อง

3.2 กำหนดว่าจะพูดเรื่องใดมากที่สุด และพูดเรื่องใดมากเป็นลำดับต่อไป

3.3 จะพูดเรื่องใดเป็นหลัก และใช้เรื่องใดเป็นเรื่องประกอบ

3.4 จะใช้คำพูดอย่างไรจึงจะเห็นความกระจ่างชัด ไม่ต้องพูดยาวเยิ่นเย้อ และใช้ภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจได้โดยง่าย

3.5 จัดเรียงลำดับเรื่องที่จะพูด และกำหนดวิธีพูดตั้งแต่เริ่มต้นเรื่องจนจบรายการ

3.6 เมื่อถึงเวลาเล่าเรื่องจากหนังสือ จัดเตรียมโต๊ะสำหรับวางหนังสือให้เพียงพอ และพอเหมาะแก่หนังสือ เพื่อให้สะดวกแก่การหยิบยกมาประกอบการเล่า ไม่ให้เกิดความรำคาญแก่ผู้ฟัง

3.7 ให้นำเสียงที่ดังพอเหมาะ ไม่ค่อยถึงท้าย ชวนให้เกิดความสนใจไปหาอ่านต่อด้วยตนเอง

3.8 ไม่เล่าเรื่องจนหมด แต่ควรทิ้งท้าย ชวนให้เกิดความสนใจไปหาอ่านต่อด้วยตนเอง

3.9 รักษาเวลา

การเล่าเรื่องจากหนังสือสำหรับเด็ก มีวิธีการดังนี้

1. ต้องเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบเล่าเรื่อง อาจเป็นหนังสือใบหุ้มปกทุกเรื่องที่จะเล่า

2. จะต้องมีความกระตือรือร้นขณะเล่าเรื่องจากหนังสือ

3. ควรจดบันทึกและทำเครื่องหมายเพื่อความสะดวกแก่ตนเอง

4. ควรเป็นตัวของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องจำให้ได้หมด แต่มีวิธีการดำเนินเรื่อง

5. ควรออกเสียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่งให้ชัดเจน พยายามยกหนังสือหรือใบหุ้มปกให้ทุกๆ คนเห็น

6. ให้เด็กเขียนรายชื่อหนังสือที่ตนต้องการอ่าน และผู้เล่าจะนำรายการชื่อหนังสือไปให้ห้องสมุด

7. ผู้เล่าควรมีการทบทวนหนังสือในแต่ละสาขาวิชาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเล่าเรื่องจากหนังสือ

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเมืองนิวยอร์ก (New York Public Library) ที่จะทำให้การเล่าเรื่องจากหนังสือประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. เมื่อเลือกหนังสือสำหรับการเล่าเรื่องหนังสือกับกลุ่มผู้ฟังวัยรุ่นได้แล้ว ควรเลือกเล่มที่ตนเองชอบมากที่สุดก่อน เพราะจะทำให้มั่นใจได้ว่าดึงดูดความสนใจ
2. เลือกหนังสือที่เหมาะสมกับระดับชั้น และระดับความสามารถในการอ่าน และเลือกหนังสือระดับที่สูงขึ้นไปเตรียมไว้ด้วย
3. เตรียมวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับตนเองให้ดีที่สุด เช่น บันทึกทุกอย่างเอาไว้ โดยเขียนเป็นบันทึกเล็กๆ เพื่อเตือนความจำ บันทึกสิ่งที่สำคัญเพื่อจะได้ไม่ลืมสิ่งที่ต้องการพูด
4. ในชั้นเรียนที่สหศึกษา ควรจะเริ่มค้นจากหนังสือที่ดึงดูดความสนใจของเด็กผู้ชายก่อน เช่น เกี่ยวกับเรื่องกีฬา การผจญภัย เด็กผู้หญิงส่วนมากเต็มใจที่จะฟังหนังสือสำหรับเด็กผู้ชายมากกว่าที่จะสลับกัน เมื่อดึงดูดความสนใจของเด็กผู้ชายได้แล้ว จึงควรแนะนำหนังสือสำหรับเด็กผู้หญิง
5. ไม่ควรใช้เวลาเกิน 5 นาที สำหรับหนังสือแต่ละเล่ม และรักษาเวลา คำพูดประโยคแรกควรจะเกี่ยวกับดิน ฟ้า อากาศ หรือเรื่องที่ได้อ่านมา เรื่องในโรงเรียน หรือเบื้องหลังของหนังสือเหล่านั้น ยุคหรือสมัยนั้นๆ จากที่ใช้ในเรื่องไม่ควรใช้ “นี่คือหนังสือที่ทุกคนคงชอบ” หรือ “นี่คือหนังสือที่อ่านแล้วสนุกที่สุดเท่าที่เคยอ่านมา” ผู้ฟังจะเป็นผู้ตัดสินใจเองหลังจากได้ฟังแล้ว
6. ประโยคปิดควรเตรียมไว้ด้วย จะได้ไม่พูดคววน และถ้าต้องการให้จบลงด้วยดี ต้องไม่เป็นการแสดงมากเกินไป ระวังคำที่ทิ้งท้าย
7. บอกชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่องตอนเริ่มต้นและเมื่อจบการเล่าเรื่อง
8. เลือกบทสั้นๆ ของหนังสือ ไม่ต้องเล่าทั้งเรื่อง และไม่ต้องเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นในหนังสือทั้งๆ ที่เป็นหนังสือธรรมดา ผู้ฟังจะรู้สึกว่าเป็นการหลอกลวงเมื่อเขาอ่านเอง
9. ใช้ถ้อยคำสั้นๆ ของผู้แต่งให้น้อยที่สุด เพื่อให้หนังสือไม่จืดก่อนที่จะอ่าน
10. ไม่ควรอ่านโคลงหรือคำถามคำตอบจากหนังสือ ทำให้บรรยากาศไม่เป็นกันเอง
11. ไม่ควรแสดงท่าทางแปลกๆ หรือแสดงเป็นละคร ผู้ฟังจะรู้สึกไม่สนุกและอึดอัด ไม่ควรเล่าโดยใช้สรรพนามแทนตนเอง
12. ระวังถ้อยคำหรือฉากบางตอนที่พูดแล้วให้เด็กเข้าใจผิด ผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกผิดหวัง
13. กำหนดการบรรยายหรือแนะนำตัวละครในเรื่องเพียง 1-3 คน ถ้ามากจะทำให้หน้าเบื่อและผู้ฟังไม่สนใจ

14. ใช้คำง่ายๆ แทนคำยากๆ ในเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังตามด้วยความเข้าใจ
15. ต้องแน่ใจว่าข้อมูลต่างๆ ที่นำมาพูดต้องถูกต้อง โดยเฉพาะศัพท์เฉพาะและข้อเท็จจริงต้องถูกต้อง เชื่อถือได้
16. ในขณะที่เล่าเรื่อง ต้องระมัดระวังไม่ควรจะแสดงกิริยาอาการตามเรื่องที่กำลังเล่า ควรจะใช้การพูดแทน
17. ขอร้องและเชิญครูให้อยู่ในห้องนั้นด้วย เพื่อการควบคุมชั้น ผู้เล่าหรือผู้บรรยายจะได้ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมชั้น จะได้ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด
18. สวมเสื้อผ้าที่ดูแล้วชวนมอง มีเสน่ห์ แต่ไม่ใช่เสื้อผ้าที่ดูแล้วใจอกแวก
19. ทำให้ดีที่สุด เพื่อให้การเล่าเรื่องจากหนังสือประสบความสำเร็จและผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลินและรู้สึกสนุกไปด้วย

สถานที่

การเล่าเรื่องจากหนังสือ อาจจะใช้ห้องประชุมของห้องสมุด ชั้นเรียนหรือห้องประชุมสถานศึกษาหรือของหน่วยงาน ตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้ฟังขนาดที่พอเหมาะ และควรจัดสถานที่เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนหนังสือที่จะใช้แนะนำให้พร้อม ก่อนที่จะดำเนินงาน

สรุปการเล่าเรื่องจากหนังสือคือการจูงใจให้เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสนใจในการอ่าน รู้จักหนังสือ รู้จักอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หรือจะหยิบหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาสนทนาเชิงวิจารณ์ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสามารถในการวินิจฉัยคุณค่าของหนังสือ สดแต่จุดประสงค์ของการจัดแต่ละคราวการเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สนทนาหรือผู้บรรยายจะต้องมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี เตรียมรู้จักผู้ฟัง เตรียมหนังสือ เพื่อตั้งจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมนี้แต่ละครั้งโดยหนังสือที่เลือกมาเล่าควรเหมาะกับวัยของผู้ฟังอย่างเหมาะสม เพื่อเกิดประสิทธิภาพต่อการเล่าเรื่องจากหนังสือเพื่อกระตุ้นนิสัยรักการอ่านอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

1. ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยหมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี 11 เดือน 29 วัน (สิริมา ภิญโญ อนันตพงษ์, 2550, หน้า 3)

ส่วนธรรมชาติของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่มีและเป็นอยู่ในตัวเด็กมาตั้งแต่ปฏิสนธิเป็นทารกและเติบโต วุฒิภาวะ การเรียนรู้ และความต้องการต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงอายุและพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก โดยสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550, หน้า 2) กล่าวว่า วัยเด็กตั้งแต่

แรกเกิดจนถึงอายุแปดปีหรือเด็กปฐมวัย เป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญที่สุดขอพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาตามธรรมชาติ ความต้องการ การเจริญเติบโต และการเรียนรู้ สามารถจัดแบ่งเด็กปฐมวัยได้เป็น 4 ช่วงวัย ดังนี้

(1) วัยทารก (Baby) หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี โดยเด็กที่มีช่วงอายุหนึ่งเดือนแรก มักเรียกว่า เด็กแรกเกิด (Neonate)

(2) วัยเตาะแตะ หรือ วัยเด็กเล็ก (Infant or Toddler) หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุคาบเกี่ยว 1-3 ปี ตามพัฒนาการแล้วเด็กจะเริ่มหัดเดินเมื่ออายุประมาณ 1 ขวบ ลักษณะการเริ่มหัดเดินเด็กจะเดินไม่มั่นคง จึงเรียกเด็กที่เพิ่งหัดเดินว่าเป็น เด็กวัยเตาะแตะ (Infant) ครั้นเติบโตขึ้นอายุประมาณ 1 ขวบครึ่ง 2 ขวบ จนถึง 3 ขวบ เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สามารถเดินได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเอามือไปจับโต๊ะ เก้าอี้ หรือผนังกำแพงในการเดิน ผู้ใหญ่ไม่ต้องช่วยเหลือ เป็นวัยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ช่วงวัยนี้ยังเรียกว่า เด็กวัยเตาะแตะ หรือเด็กเล็ก (Toddler) ซึ่งมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเจริญขึ้น กล้ามเนื้อใหญ่ต่างๆ แข็งแรงขึ้น ชอบฝึกฝน ช่วยเหลือตนเอง เป็นระยะที่เด็กเริ่มมีความอิสระ ทั้งทางด้านร่างกายและสังคม ชอบเดินไปเดินมาอย่างอิสระ จึงเป็นช่วงสำคัญที่แม่ต้องคอยดูแลความเป็นอิสระของเด็กอย่างใกล้ชิด

(3) วัยอนุบาล หมายถึง เด็กที่มีอายุ 3-6 ปี เป็นวัยที่ชอบความเป็นเป็นอิสระในการเคลื่อนไหวและเข้าสังคมมากขึ้น โดยเรียกเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่พ่อแม่พามาเข้าโรงเรียนอนุบาลว่าเด็กก่อนวัยเรียน (Preschooler) และเรียกเด็กที่มีอายุ 5-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเด็กอนุบาล ที่เตรียมตัวเรียนประถมปีที่ 1 ว่าเด็กอนุบาล (Kindergartener)

(4) วัยอนุบาลตอนปลาย หมายถึง เด็กที่มีอายุ 6-7 ปี เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างเด็กที่เรียนอยู่ชั้นอนุบาลกับชั้นประถม 1 และชั้นประถม 2

2. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่จะก้าวเข้าสู่การพัฒนาของชีวิตเด็กจะเริ่มพัฒนาลักษณะความเป็นตัวของตัวเองให้ความสนใจในสิ่งรอบตัว ดังนั้น ผู้ปกครองหรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยนี้ จึงควรเข้าใจและยอมรับถึงลักษณะเฉพาะวัยอย่างถูกต้องเพื่อเป็นการสนับสนุนและสามารถดูแลเด็กวัยนี้ได้เหมาะสม

พัฒนาการเป็นคำที่มีความหมายหลายความหมาย มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการไว้ดังนี้

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2545, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนาการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ดีขึ้นตามช่วงวัยของชีวิต โดยปกติเด็กจะเจริญเติบโตตามขั้นตอน ตามแบบแผนพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กแรกเกิดมองตามสิ่งของที่

เคลื่อนไหวในระยะสั้นๆ ได้ เด็กอายุ 12-18 เดือน สามารถเดินได้สำรวจสิ่งแวดล้อมได้ หยิบของใส่ภาชนะ ฯลฯ เป็นต้น

รักตววรรณ ศิริธำพร (2548, หน้า 96) พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกันไปในทุกๆ ด้านของมนุษย์ นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งตาย ซึ่งมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอน และสามารถทำนายได้

ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ การเข้าใจวิถีชีวิตในวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี เป็นระยะเริ่มต้นของชีวิตที่ละเอียดอ่อนและมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ หลายด้านเกิดขึ้นพร้อมๆ กันอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สุดของการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตและจิตใจ เด็กจะสะสมประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวจากผู้เลี้ยงดูและสภาวะแวดล้อมในชีวิตประจำวันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ พัฒนาการที่เกิดขึ้นกับบุคคลแต่ละคนจะต่างกันตามอิทธิพลของพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งลักษณะของพัฒนาการจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์พัฒนาการดังนี้ (นันทิยา น้อยจันทร์, 2548, หน้า 33-36)

(1) พัฒนาการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน พัฒนาการจะเกิดต่อเนื่องกันไปตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิตไปจนถึงวัยชรา โดยในแต่ละช่วงจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การพัฒนาอวัยวะต่างๆ ของเด็กทารกในครรภ์มารดา ซึ่งจะเริ่มมีการสร้างอวัยวะต่างๆ ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการหยุดยั้ง จากหลักของพัฒนาการนี้ทำให้นักจิตวิทยาพัฒนาการส่วนใหญ่มีความเชื่อต่อไปอีกว่าถ้าพัฒนาการระยะหนึ่งระยะใดบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในระยะต่อไป มาด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดพัฒนาการที่เป็นปัญหา เช่น การขาดสารอาหารของเด็กทารกมีผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กทารกคนนั้นเมื่อเติบโตขึ้น เป็นต้น

(2) การพัฒนาจะมีทิศทางของพัฒนาการที่แน่นอน พัฒนาการจะดำเนินตามแนวจากส่วนบนสู่ส่วนล่าง และจากส่วนกลางออกไปสู่ส่วนข้าง ดังนี้

(2.1) พัฒนาการเริ่มจากส่วนบนไปสู่ส่วนล่าง (Cephalo-caudal direction) หมายความว่า พัฒนาการของมนุษย์จะเริ่มจากส่วนบนลงมาส่วนล่าง ซึ่งจะสังเกตได้ว่าเด็กทารกจะพัฒนาอวัยวะส่วนบน เช่น อวัยวะบริเวณหน้า เช่น ตา ปาก ก่อนแล้วค่อยๆ พัฒนาอวัยวะตามลำตัว เช่น แขน แล้วจึงพัฒนาการลงมาถึงที่ส่วนขา เป็นต้น

(2.2) พัฒนาการเริ่มจากแกนกลางของลำตัว ไปสู่อวัยวะส่วนข้างที่ไกลออกไป (Proximo distal direction) โดยพัฒนาการจะเริ่มจากแกนกลางตัว เช่น เด็กสามารถเคลื่อนไหวลำตัวทั้งลำตัวก่อนจึงมีการใช้แขนในการหยิบจับสิ่งของ และค่อยๆ พัฒนาการใช้มือและการใช้นิ้วมือตามลำตัว

(2.3) พัฒนาการของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอนไม่มีการข้ามขั้น เช่น ลักษณะพัฒนาการของเด็กทารก จะเริ่มจากการชันคอ การคว้า คืบคลาน นั่ง ยืน เดินและวิ่ง ซึ่งแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงนี้มีได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นไปอย่างมีลำดับขั้น

(2.4) อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใหญ่ๆ 2 ชนิด คือ พันธุกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบทั้งสองทำให้พบว่าในเด็กบางคนมีการเจริญเติบโตเร็ว บางคนเติบโตช้า หรือพฤติกรรมบางอย่างอาจปรากฏเร็วในเด็กคนหนึ่งแต่ปรากฏช้าในเด็กอีกคนหนึ่ง เช่น พฤติกรรมของการพูดซึ่งจะพบได้ว่าเด็กบางคนสามารถพูดเปล่งเสียงอย่างถูกต้องได้เร็ว แต่บางคนพูดได้ช้า พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีอัตราพัฒนาการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมที่ติดมากับเด็กคนนั้นและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กผู้นั้นจะส่งเสริมหรือขาดการดูแลพัฒนาการของเด็กผู้นั้นแค่ไหน

(2.5) ความก้าวหน้าของพัฒนาการ คือ ความสามารถในการแยกแยะความสามารถต่างๆ ของอินทรีย์ (Differentiation) โดยมีกระบวนการพัฒนาการจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อยหรือจากพฤติกรรมต่างๆ ไป ไปสู่พฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง นั่นคือ เด็กทารกจะมีการเคลื่อนไหวทั้งตัวก่อนส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย และเมื่อเด็กทารกมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น ทารกจะใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายได้มากขึ้นและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เช่น สามารถใช้แขนมือหรือขาได้ดีพัฒนาการจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย พฤติกรรมก็เช่นกันที่จะเริ่มจากพฤติกรรมกว้างๆ โดยทั่วไปไปสู่พฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง เช่น พฤติกรรมการตอบสนองต่อใบหน้าของคนทุกคนเหมือนกัน เนื่องจากยังไม่สามารถแยกใบหน้ามนุษย์ได้ เช่น ทักทายยิ้มด้วย แต่เมื่อทารกอายุเกิน 6 – 7 เดือนขึ้นไป ทารกจะเริ่มมีพฤติกรรมตอบสนองเฉพาะเจาะจงลงไป เช่น การตอบสนองเฉพาะใบหน้าของผู้คุ้นเคย เป็นต้น

(2.6) พัฒนาการจะมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะสามารถทำนายพัฒนาการของเด็กได้ ถ้าพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งบกพร่องจะนำไปสู่ความบกพร่องในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ถ้าหากพัฒนาการด้านร่างกายไม่ดีจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่น เช่น ด้านอารมณ์ โดยอาจทำให้บุคคลนั้นเป็นคนที่มึนอารมณ์ หงุดหงิด โมโหง่าย นอกจากนั้น ยังเป็นผลต่อพัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญาต่อไปอีกด้วย สามารถทำนายพัฒนาการได้โดยดูในเด็กเล็กกว่ามีพัฒนาการเป็นอย่างไร และโตขึ้นจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร เป็นต้น

(2.7) พัฒนาการส่วนต่างๆ ที่เกิดขึ้นของร่างกายมีอัตราในการพัฒนาไม่เท่ากันร่างกายของคนเรานั้นแม้ว่าจะมีพัฒนาการหลายด้านเกิดขึ้นพร้อมๆ กันก็ตาม การพัฒนาส่วนต่างๆ ของร่างกายก็ยังมีอัตราไม่เท่ากัน เช่น เท้า มือ จมูก จะมีพัฒนาการเต็มที่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

ขณะที่บางส่วนของใบหน้าและไหล่จะพัฒนาไปอย่างช้าๆ การคิดคำนึง การสร้างมโนภาพจะเจริญอย่างรวดเร็วในวัยตอนต้น หรือมือ เท้า ระบบย่อยอาหารจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในวัยรุ่น

(2.8) พัฒนาการของเด็กแต่ละวัยจะมีลักษณะเฉพาะ หมายความว่า เด็กแต่ละวัยย่อมมีลักษณะของพฤติกรรมแตกต่างกัน พฤติกรรมบางอย่างในวัยหนึ่งอาจไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นในวัยอื่นก็อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมของการยื้อถามช้าแล้วช้าอีก พฤติกรรมนี้ถ้าเกิดในระยะเด็กปฐมวัยถือเป็นพฤติกรรมที่ปกติ แต่ถ้าพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นในเด็กวัยรุ่นก็ถือว่าเป็นปัญหา หรือพฤติกรรมของการกระโดดโลดเต้นบนเก้าอี้ ถ้าเกิดขึ้นในวัยเด็กก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ปกติ แต่ถ้าเกิดขึ้นในวัยรุ่นก็ถือว่าเป็นปัญหา จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า เด็กในแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะวัยของวัยนั้นๆ การศึกษาในเรื่องนี้จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

(2.9) พัฒนาการของมนุษย์มีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าแบบแผนของพัฒนาการมนุษย์จะมีความคล้ายคลึงกันและดำเนินรอยตามแบบแผนเดียวกันก็ตาม พัฒนาการของเด็กยังมีความแตกต่างกัน ทำให้เด็กทุกคนจะไม่พัฒนาไปถึงจุดเดียวกันเมื่อมีอายุเท่ากัน ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ พัฒนาการของเด็กที่ต่างกันมักจะเป็นด้านร่างกาย สติปัญญา และบุคลิกภาพนอกจากนี้ความแตกต่างด้านเพศและเชื้อชาติก็มีผลทำให้พัฒนาการด้านร่างกาย และจิตใจของเด็กต่างกันอีกด้วย แต่ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมนั้นจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะของบุคคลมากที่สุดในช่วงที่กำลังมีการเจริญเติบโต และจะมีผลกระทบน้อยที่สุดในช่วงที่ไม่ค่อยมีการเติบโต

ดังนั้นเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยทารก ก้าวสู่ความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ สังคมที่กว้างและหลากหลายขึ้น ดังนั้นครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จึงควรมีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กเจริญเติบโต และมีพัฒนาการอย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ไพรัตน์ อยู่สมบูรณ์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและนิสัยรักการอ่านในเด็กก่อนวัยเรียน โดยการเล่านิทานแบบไม่จบเรื่องก่อนนอน กลุ่มตัวอย่างคือเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี จำนวน 108 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้ฟังนิทานก่อนนอน โดยวิธีเล่าจบเรื่องและเล่าไม่จบเรื่องมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียน

ที่ไม่ได้ฟังนิทานก่อนนอน 2) เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้ฟังนิทานก่อนนอน โดยวิธีเล่าไม่จบเรื่องมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้ฟังนิทานก่อนนอน โดยวิธีเล่าจบเรื่อง

วาราลิ ถนอมชาติ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในขั้นก่อนการอ่านของเด็กอนุบาล 3 ด้าน ได้แก่ การรู้จักองค์ประกอบของหนังสือ การจดจำศัพท์ และการเข้าในสถานการณ์ กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กอายุ 5-6 ปี จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตยา จิตแหลม (2553, บทคัดย่อ) ได้วิจัยผลของกิจกรรมเสริมการอ่านที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านและนิสัยรักการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านก่อนทดลองมีนิสัยรักการอ่านมีค่าความไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านและนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลคือนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่าน (2) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านมีความเข้าใจและมีนิสัยรักการอ่านหลังจากทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ผลคือนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านมีความเข้าใจและนิสัยรักการอ่านสูงกว่าเข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (3) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่านมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลคือนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นกว่าเดิม

การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจการอ่านความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครูผลการทดลองปรากฏว่าความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนเจตคติการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อรัญญา ฤกษ์, 2541, หน้า 129)

การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจการอ่านความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ 2 กับการสอนตามคู่มือครูผลการทดลองปรากฏว่าความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนภาษาไทยของ

นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุภาพร อินทร์หอม, 2542, หน้า 59)

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครูผลการทดลองปรากฏว่าความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศศิธร วงศ์ชาติ, 2542, หน้า 117)

ประนอม สุขนาคะ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทดลองเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครูกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชวินิตบางแก้วอำเภอบางพลีจำนวน 80 คนกลุ่มทดลอง 40 คนกลุ่มควบคุม 40 คนกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือครูผลการทดลองพบว่าความเข้าใจการอ่านภาษาไทยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการเขียน .05

ธิดา สุวรรณสาครกุล (2554, บทคัดย่อ) การศึกษาคูณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามพฤติกรรมการอ่าน แบบสอบถามตัวแบบในการอ่าน และแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .91 ผลวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ด้านเวลาในการอ่านต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านต่อวัน 2 ชั่วโมงขึ้นไป รองลงมาคือ 1 ชั่วโมงขึ้นไป – 2 ชั่วโมง, 31 นาที – 1 ชั่วโมง และ 0 -30 นาที ตามลำดับ (2) ตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน ร้อยละ 52 (3) นักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่านต่างกัมนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พนา ทองมีอาคม รัตนา ทิมเมือง และ เพ็ญพัทธ์ เตียวสมบุรณ์กิจ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษานิสัยรักการอ่านและทัศนคติในการอ่านของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ปวช. อนุปริญญา และระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ภาพรวมของทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านของเยาวชน พบว่า การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์เป็นทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ นิสัยรักการอ่านมีความสำคัญ การอ่านมีส่วนต่อความสำเร็จในชีวิตคนเรา และน้อยที่สุดคือ ตนเองมีส่วนกระตุ้นให้เพื่อนๆ รักการ

อ่าน ส่วนปริมาณการอ่าน พบว่า อ่านสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ อ่านทุกวันอ่าน สัปดาห์ละครั้ง และน้อยที่สุดคือ อ่านน้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง สำหรับจำนวนชั่วโมงที่อ่าน ในหนึ่ง สัปดาห์พบว่า อ่าน 2-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มากที่สุด รองลงมาคือ อ่าน 6-10 ชั่วโมง อ่านเกิน 10 ชั่วโมง และน้อยที่สุดคือ อ่านน้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สำหรับวัตถุประสงค์ที่อ่านและความสนใจอ่าน ของเยาวชน พบว่า หนังสือพิมพ์มีการอ่านบ่อยมากที่สุด รองลงมาคือ นิตยสาร/วารสาร คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ ส่วนที่ไม่อ่านเลยพบว่า เป็นหนังสือเล่ม มากที่สุด รองลงมาคือ อื่นๆ คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต และน้อยที่สุดคือนิตยสาร/วารสาร แหล่งหนังสือที่เยาวชนใช้อ่าน บ่อยครั้ง มากน้อยตามลำดับ คือ บ้านของตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ ห้องสมุดโรงเรียน และ สถานที่สาธารณะอื่นๆ ส่วนแหล่งที่เยาวชนไม่ได้ใช้อ่านมากที่สุด มากน้อยตามลำดับ คือ บ้านของ คนอื่นมากที่สุด รองลงมาคือ ห้องสมุด คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต และบ้านของตนเอง

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Blain (1983, Abstract) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเด็กที่มีประสบการณ์ในการ อ่านและไม่มีประสบการณ์ในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยได้จำแนกเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่มีประสบการณ์ในการอ่านจะมีความสนใจในเรื่องราวที่มี สาระขงยาก ให้ความสนใจข้อมูลข่าวสาร ชอบอ่านหนังสือ เด็กกลุ่มนี้จะมีความคิดดีเลิศมากกว่า เด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่าน มีการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่าน

Robert (1993, Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเปลี่ยนแปลงด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการอ่าน เจตคติต่อการอ่าน และการเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-esteem) ของนักเรียนที่เรียน อ่อนในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 80 คน ที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ โดยแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 42 นาที เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพัฒนาทางการอ่านสูงกว่าและเจตคติที่ดีต่อ การอ่านมากขึ้น

Greer (1994, Abstract) ได้ศึกษาเรื่องผลของการกระบวนการสอนอ่านแบบ ปฏิบัติการต่อการพัฒนาเจตคติในการอ่าน โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 23 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 11 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองซึ่งครูสอน ตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการชอบเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านมากขึ้น

Hewitt and Others (1996, Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนานักเรียนที่มีทักษะ การอ่านระดับต่ำด้วยกระบวนการอ่านแบบปฏิบัติการ โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 1 เกรด 2 และ เกรด 3 ที่มีทักษะการอ่านระดับต่ำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะความเข้าใจใน การอ่านดีขึ้นและเจตคติต่อการอ่านดีขึ้น

Miller (1984, pp. 3338-A - 3339-A) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้หนังสือร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาจากเวลาที่ผู้ปกครองให้การอ่านของเด็ก ทักษะคิดของผู้ปกครองและเด็กที่มีต่อการอ่าน รูปแบบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านที่ผู้ปกครองได้ปฏิบัติต่อเด็กและจำนวนหนังสือของเด็กในบ้าน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองและเด็กจำนวน 28 คู่ ผลจากการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการอ่านของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการรับรู้ค่าศัพท์ ทักษะคิดของผู้ปกครองที่มีต่อการอ่าน สามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงการเรียนรู้เบื้องต้นของการอ่านและการรับรู้ค่าศัพท์ของเด็ก ผู้ปกครองที่มีทัศนคติในทางบวกมีผลต่อความถี่ในการปฏิบัติบทบาทและพฤติกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับเด็ก พร้อมกันนั้นยังมีส่วนสนับสนุนในการกระตุ้นให้เด็กปฏิบัติเกี่ยวกับการอ่านได้ดี

Neuman (1986, pp. 338-339) ได้ศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่มีผลโดยตรงกับการใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็กนักเรียน เกรด 5 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียน เกรด 5 จำนวน 254 คน และผู้ปกครองจำนวน 84 คน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนเกรด 5 มีการอ่านหนังสือในเวลาว่าง โดยเฉลี่ย 2.33 เล่มต่อเดือน เด็กผู้หญิงจะอ่านมากกว่าเด็กผู้ชาย การใช้เวลาในการอ่านแต่ละครั้งนั้น โดยเฉลี่ย 15 นาที ต่อวัน มักจะใช้เวลาก่อนนอนและช่วงเวลาพักผ่อนของครอบครัวเป็นช่วงเวลาว่างในการอ่านหนังสือมากที่สุด และพบว่าเด็กส่วนหนึ่งใช้เวลาในการดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยวันละ 3.36 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างมากกว่าการอ่านหนังสือและส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้และระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการอ่านนั้น มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือของเด็ก

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและในต่างประเทศดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้แสดงกระบวนการคิดของตนเองออกมาจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบวิธีการคิดเกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการคิดของตนเองให้มีประสิทธิภาพตลอดจนการนำความเข้าใจจากกระบวนการคิดเพื่อทำความเข้าใจในการอ่าน มาสรุป และถ่ายทอดเรื่องราวๆ ต่างที่ได้อ่าน ได้ยินมาได้อย่างถูกต้องซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการพื้นฐานของการเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาตน ให้เป็นผู้อ่านที่ดี และเสริมสร้างลักษณะนิสัยการรักการอ่านตั้งแต่ในระดับปฐมวัย